

Jaar 1643

Inhoud

- Nog een nieuw klooster te Poperinge – De Benedictinessen
- De internationale situatie – De oorlog
- 5 januari 1643 – De Valcke, hommelhof en het Valckestraatje – Valckestraat
- 12 januari 1643 – De Benedictinessen kopen een brouwerij als klooster
- 23 januari 1643 – De koop van een paard
- 26 januari 1643 – De Recollecten verkopen een stuk grond
- 31 januari 1643 – Herberg Antwerpen op de Overdam
- 31 januari 1643 - Jan Sohier komt wonen in Poperinge
- 3 februari 1643 Christiaen van Cayseele is een gelddief
- 7 februari 1643 – Catherine Zanneken neemt een lening op – Debergh
- 14 februari 1643 – De weduwe van Jan Brock heeft schulden bij Christiaen vande Aemele
- 23 februari 1643 – 't Wijngaerdeken – De Wijngaard langs 't Peperstraatje
- 2 maart 1643 – Niclais Tlam verkoopt twee huisjes op de Iperdam Couter
- 7 maart 1643 – Ommestelling
- 9 maart 1643 – De Penitenten kopen een huis op de Iperdamcouter
- 24 maart 1643 – De herberg St. Jacob
- 24 maart 1643 – Hoek Hondstraat & Noordstraat

- 24 april 1643 – Jaques Quetstroy en Margriete Seine hebben bierschulden bij Passchier Croesen
- 9 mei 1643 – Hoppe ter weegschaal
- 30 mei 1643 – VandeWalle – Verpouckes –
- 1 juni 1643 – Caerle van Caestre en Tanneken Roelens nemen een lening bij Robert Bonte
- 7 juli 1643 – Een hommelhof op de Couter
- 18 juli 1643 – Jaargetyde van Ghilein Diedeman en Christyne Behaeghel
- 20 juli 1643 – De peerdebeeste van Jacques Kesteman
- 31 juli 1643 – Een enkele ommestelling
- 7 augustus 1643 – Janneken Peereboom en haar weefgetouw
- 17 augustus 1643– Verkoop op 't Zwynlandveld
- 18 augustus 1643 – Een spoerewaerde
- 22 augustus 1643- De Leenemeulen
- 26 augustus 1643 – Gevecht ten herberghe van Christiaen Behaerelle
- 9 september 1643 – Jan Hardebolle de messentrekker
- 14 september 1643 – De huisvrouw van Dierick Deroo in de hals gekwetst
- 16 september 1643 – Cornelie de Quidt – Vleselijke conversatie
- 24 september 1643 –Anthoine du Bureau – de herbegier afgeslagen
- 6 oktober 1643 – Gervelgatmolen
- 9 oktober 1643 – Ommestelling
- 24 oktober 1643 – De Kalkzak
- 26 oktober 1643 – Mouterij naast het Puckelstraatje in de Yperstraat
- 7 november 1643 – Vleselijke conversatie met de dienstmaarte
- 7 november 1643 – Vriendschap
- 14 november 1643 – De Recollecten
- 22 november 1643 – Cathelyne van de Zande heeft vleselijke conversatie
- 7 december 1643 – Verkoop van de Treur Niet
- 22 december 1643 – De wet kan hun gat krauwen
- 24 december 1643 - Vleselijke conversatie
- 29 december 1643 – Ommestellinge
- 1643 – Jan Joigneau en zijn sexduuveltje, moordenaar

1635 – Nog een nieuw klooster te Poperinge – de Benedictinessen

Vanaf 1635 waren er nieuwe 'Franse' zusters te Poperinge en deze hadden een eigenaardige invloed op de stad.

*We citeren hier enkele fragmenten uit het boekje 'Een zalig oord'- dat geschreven werd door een zekere L.C. en A.B. en dat in 1932 gepubliceert werd. Dit boekje gaat eigenlijk vooral over **Joanne of Jeanne Deleloe**, de moeder en mystica van de Poperingse Benedictinessen en we lezen dan ook:*

't Was vijftien jaar dat de kleine Joanna Deleloë zich aan God had toegewijd. Tien jaar had zij in 'Bethleem' – zo heette het Benedictinessenklooster te Faulquembergues – geleefd als eenvoudige kloosterzuster, doch ten jare 1630 werd zij tot onderpriorin aangesteld, 't jaar nadat de vrede haar ziel was ontvlucht en de Heer begonnen had haar te louteren.

Terwijl de storm loeide in haar, brak er een andere los rond haar: de oorlog. Frankrijk, waar Richelieu dan de politiek leidde, was in strijd tegen Spanje.

Frankrijk steunde de protestanten, Spanje bestreed ze.

En, natuurlijk de Franse geuzen hadden het op de kerken, kloosters en kloosterlingen gemunt. Bethleem's bevolking was niet meer in veiligheid en zo besloten de zusters dat tien van hen met een werkzuster het klooster zouden verlaten, de 26 ste juni 1635.

Met onbeschrijfelijk hartzeer en onder 'n vloed van tranen sloegen de bannelingen de weg in naar St.- Omaars, zonder andere steun of leiding dan deze der goddelijke Voorzienigheid.

De abt van St. –Bertinus' abdij was toen de prelaat Gillocq die de zusters liefdevol ontving en ze naar Poperinge zond, waarvan hij heer was en waar hij ze liet wonen in een huis dat hem toebehoorde en aan de zusters, door de proost der stad, werd aangewezen.

't Was een nederig en vervallen huis, waarvan één en dezelfde kamer diende tot koor, eetzaal en werkplaats. Een weinig stroo op de zolder opengespreid diende tot slaapstede. ...

De moeder Joanna Deleloë

't Was in den loop van 1640 dat de moeder met haar zusters een smeekschrift zond naar Koning Philip IV, om een klooster te mogen

oprichten te Poperinge.

Fiers Oscar schrijft hierover het volgende (map F – Kloosters-nr. 1)

Binst den loop van 't jaar 1640 zonden den Benedictinessen een smeekschrift tot zijne majesteit Koning Filips IV om het oorlof te bekomen een klooster te Poperinghe in te richten. Dit smeekschrift trachten wij letterlijk uit den franschen opstel te vertalen: - Register E der resolutien van den rade – filio 63 en 64 – SAP)

‘Hoogmogende vorst, met alle nederigheid berichten u de religieuzen gereformeerde Benedictinessen van Fauquenbergues, in uw graafschap Atrecht, bisdom van Boulogne, hoe, haar klooster nogmaals verbrand en tot den grond toe door de Franschen verwoest zijnde, zoo het voordien gedurende de Fransche oorlogen geschied is, zij zich ter stede van Poperinghe vertrokken hebben, eenige alleen uitgezonderd, die van Franchen oorsprong, in haar geboorteland gebleven zijn. In oorlogstijd telken male genoodzaakt haar woonstede te verlaten, in grote onrust, in armoede ende ellenden te verkeren, in vreedestijd gedwongen haar huis dikwerf te herbouwen, begerig verderop in de lande en onde de heerschappij te veblijven van zijne majesteit, wier onderdanen zij zijn, werpen zij zich voor uwe voeten neder, u met alle vurigheid en nederigheid smeekende het oorlof te verleenen haar gemeente van Fauquenberques ter stede van Poperinghe over te brengen, een weinig min dan twee gemeten grond, afgezonderd gelegen, te mogen aankooopen en haar convent te stichten om daar in ruste en onder ’t kloosterslot volgens haren regel te leven ten dienste van de stad; dochters onderrichtende in de vrees des heeren, haar leerende lezen, schrijven en alle soorten van handwerk verrichten: waarom zij op nieuwe verplicht zullen wezen, zij en hare opvolgsters, voor de welvaart uwer majesteit te bidden. ‘

Uit Brussel werden aan den hoogerem raad van het graafschap Atrecht inlichtingen gevraagd over het voormalig klooster van Faulquembegues. De algemeene gevolmachtigde van den raad trad in onderhandeling met het magistraat van Poperinghe, die toestemde dat het klooster zou tot stand komen, mits verscheidene voorwaarden.

Onder meer moesten de zusters zich verplichten **de dochters te onderwijzen** in de vrees des Heeren, ze te leren lezen en schrijven en op te leiden in alle nodige wetenschappen.

Fiers schrijft:

Brieven uit Brussel, op 3 januari 1641 getekend, en tot den hoogerem raad van ’t graafschap Atrecht gestuurd, vagen over het voormalig klooster van Fauquenbergues inlichtingen.

Den 29 April van het jaar 1641 gaf de stedelijke overheid den aanvaardingsbrief

Fiers – Het Magistraat stemt in de inrichting van het kloostergemeente toe op de volgende voorwaarden: de abt van St. Bertens zal eerst het oorlof verleenen, de zusters mogen in geenderwijze de stad belasten: zij moeten kennis geven van hare bestaansmiddelen waarover zij juiste bewijzen sullen inleveren; zij verplichten zich de dochters in de vrees des heeren op te voeden en het lezen en schrijven en alle nodige wetenschappen aan te leeren, zoo zij het voormaals gedaan hebben.

Dus het betekende alleszins dat de zusters van het nieuwe klooster zich met het meisjesonderwijs gingen bezig houden.

Op 8 mei komt de toelating van Dom Antonius Laurin, prelaat van de Sint Bertensabdij. *En de zusters brachten ook O.L. Vrouw van Foy – een nieuw wapen tegen de pest en ontij – mee naar Poperinghe.*

O.L. Vrouw van Foy – Juliaan Opdedrinck

In het boekje van Opdedrinck over de Benedictinessen vinden we de volgende tekst over O.L. Vrouw van Foy, het beeldje dat bij de Benedictijnen bewaard wordt.

Op één uur afstand van de stad Dinant, in de heerlijkheid van Celles, lag eertijds een landhoeve welke de naam droeg van 't Goed van Foy.

In het jaar 1609 op de 6de juli, velde men eer een eik, in wiens een O.L. Vrouwbeeld ontdekt werd.

Volgens de overlevering was het de timmerman Gilles de Wanlin die de eik omkapte.

Het gerucht van deze wonderbare vondst verspreidde zich snel en de godvruchtige gelovigen kwamen in menigte toegesnel.

God liet door tussenkomst van het O.L.

Vrouwbeeld verscheidene wonderen geschieden.

Ferdinandus, de toenmalige prinsbisschop van Luik en baron der heerlijkheid van Celles, stichtte op de plaats waar de eik gegroeid was, in 1618, een kapel waarin het wonderbeeld werd neergezet.

Om de gedachtenis van het vinden van dit beeld te bewaren heeft men uit de eik een groot getal beelden gesneden, die vereerd zijn te Veurne, Oudenburg, Belle, Rijssel, Valencijn, Grevelingen, St. Omaars, Reims, Lobbes, Ruisseauville, Montmartre, Diline en andere plaatsen.

Aan het merendeel van die beeltenissen, wordt door de gelovigen een wonderwerkende kracht toegeschreven.

Het beeld van O.L. Vrouw van Foy in 't Benedictijnessen klooster van Poperinge

bewaard, ontleent insgelijks zijn naam aan de boom van de landhoeve van Foy en werd uit dezelfde stam gebeiteld. Hoe het in 't klooster toekwam, wie die kostbare pand geschonken heeft, konden wij nergens achterhalen.

Zo schrijft Opdedrinck en hij vervolgt:

Moeten wij geloof hechten aan oorkonden in 't Benedictijner Convent zorgvuldig bewaard, zou dit beeld ook een wonderbare kracht bezitten.

Zonder over dezelve echtheid een oordeel t strijken, stippen wij nauwkeuriglijk de daadzaken aan welke in de oorkonden aangetekend staan:

1 – **1641** – De echtgenote van **Antoon Crepin**, na drie dagen wrede foltering, bekomt haar verlossing door aanraking van het beeld van O.L. Vrouw van Foy, onder het bidden der litanie van de H. Maagd.

2 – 't Was in 't ingaan van de septembermaand **1643**, juffrouw **Anna Maria Labare**, welke in 't klooster verbleef, werd door een zware en bijblijvende koorts overvallen en tevens door inwendige pijnen gekweld. De geneesheer beval haar de Heilige sacramenten van de stervenden toe te dienen. In die akelige toestand smeekte de lijdende de kloosteroverste haar het beeld te brengen. Juffrouw Labare onthechtte van haar hals een gouden hart en schonk het ter versiering van **O.L. Vrouw van Foy**, biddende intussen de Heilige Maria om bijstand. Nauwelijks had zij het beeld aangeraakt of zij voelde verzachting, een grote last scheen van het lijf weggerukt en zij was hersteld.

3 – 4 – 5 – Binst de loop der jaren **1644 en 1645** ontvingen **drie moeders** hun verlossing door aanraking van het wonderwerkende afbeeldsel.

6 – Op de **27ste juni 1645** dreef het de vlammen weg welke het klooster en voornamelijk de kapel bedreigden.

7 – Op gemelde dag barstte er eveneens een brand uit in 't convent van **de Grije zusters of penitenten**. De gebouwen van het neerhof waren reeds ten gehele verslonden en 't klooster en de kerk liepen gevaar. Een stukje hout van het beeld in de brand geworpen, bedaarde de vlammen die, als op een zonderlinge wijze op de fruitbomen van boomgaard hun krachten lieten uitputten.

8 – Ten jare **1645** heerste te Poperinge een hevige smetziekte die de kerkregisters met de naam van **pest** bestempelden. Niet één der pestlijders die tot O.L. Vrouw van Foy zijn toevlucht nam of van het water dronk ter harer eer gewijd, is bezweken. Enigen die zelfs in de uiterste nood verkeerden, bekwamen door het drinken van het gewijde water, hun herstelling.

9 – Binst de meimaand **1645**, de heer **Pieter van den Peereboome**, burgemeester der stad, was door een beenziekte gekweld die hem belette O.L. Vrouw van Foy te vereren, zo hij gewoon was dagelijks te doen. Zijn dochter, Maria, deed aan de Heilige Maagd een belofte en zo haast genoot haar vader herstelling.

10 – Omtrent half juni 1646, de heer **Frans van Doorne**, geneesheer, werd door een hevige koorts aangevallen, waarop een volkomen beweegloosheid volgde, als ware de zieke door een geraaktheid getroffen. De Benedictijnerzusters smeekten, op aanvraag zijner dochter, vuriglijk zijn genezing van den Heer af, doch vruchteloos. Toen bracht men bij de zieke het Mariabeeld. Zo haast het beeld de lijdende aangeraakt had, ontving hij het gebruik zijner zintuigen terug en deed aan de moeder Gods een belofte. 's Anderendaags kwam hij ter kerke van het klooster die belofte volbrengen en O.L. Vrouw bedanken.

11 – Op 5 december 1648 om 9 uren 's avonds, kwam de heer **Philip Vangoosteene** het Mariabeeld afvragen om het tot zijn zuster te brengen. De moeder die in dreigend gevaar verkeerde stortte ter eere van O.L. Vrouw haar bede en bekwam haar verlossing. De volgende morgen droeg de priester in de kapel, uit dankbetuiging, het Heilige misoffer ter verering van Maria op.

12 – Een persoon van Poperinge was door een hevige en aanhoudende koorts overvallen die zijn leven in gevaar stelde. 't Was op 4 juli **1649**, zijn echtgenote smeekte de moeder van 't klooster te mogen het Mariabeeld tot haar man dragen. De zieke het beeld aanrakende voelde aanstonds de koorts verdwijnen. Korts nadien bracht hij Maria een geschenk ter dankbetuiging.

13 – Op 23 juli **1649**, de **geneesheer Van Doorne**, kwam in stervensnood, ontving de Heilige gerechten en had reeds aan vrouw en kinderen de laatste vaarwel toegesproken. De dienstbode van 't convent droeg naar de stervende het beeld van O.L. Vrouw van Foy.

Deze offerde aan Maria een vurige bede en toen de dienstknecht voornemens was het kostbaar beeld weder te brengen zegde de geneesheer dat hij zelf die taak zou kwijten. Hij vroeg aan zijn echtgenote dat zij hem zijn klederen zoude geven, dewijl hij hersteld was. Vijf dagen nadien offerde men de Heilige moeder Gods ter eere een misse van dankzegging op en de genezene schonk aan Maria en aan 't kindeke Jezus een zilveren kroon.

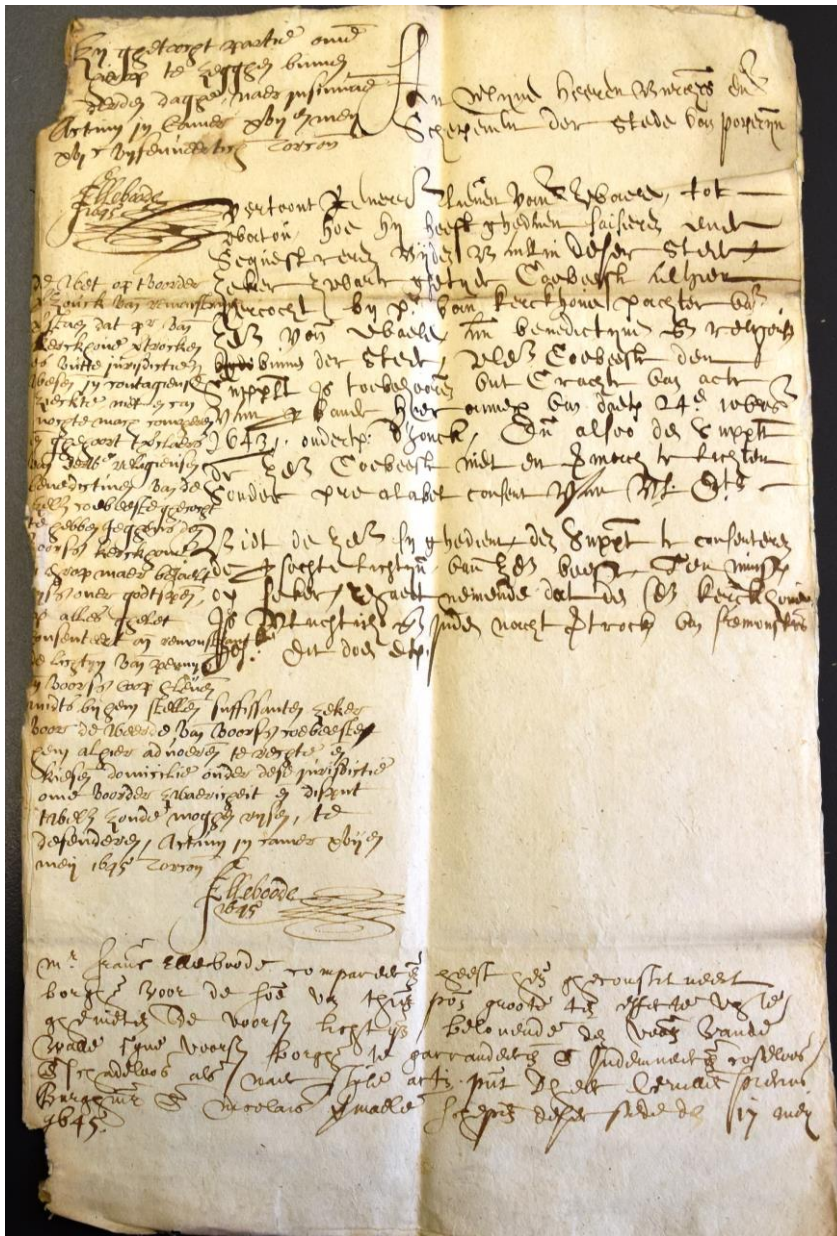
14- In oogstmaand **1649**, de Z.E. Pater Michiel d'Afreingues, onderprior van St. Bertensabdij te Sint Omaars, was door een erge onpasselijkheid overvallen. Volgens de geneeskeren bestond er weinig hoop op herstelling. De pater, gehoord hebbende hoe de doctor van Poperinge tot genezing kwam, beloofde, voor zoveel de kloosterregel het hem zou toelaten naar het benedictijnerconvent te reizen om O.L. Vrouw van Foy te bedanken en het H.

Misoffer voor haar beeld op te dragen, indien God door Maria's machtige voorspraak, hem de gezondheid wedergaf. Zo geschiedde het.

15 – De eerwaarde heer Gerardus Doeulle, onderpastoor van St. Bertenskerk, verkeerde in stervensnood, reeds hadden den Heilige gerechten hem versterkt. Hij stelde gans zijn betrouwen op O.L. Vrouw van Foy, wier beeld men bij zijn lijdensbed aanbracht. Na een vurige bede viel de zieke in een zachte slaap.

De geneesheren, die alle hoop verloren gaven, bevonden na weinige dagen dat de stervende tot volledige gezondheid gekomen was. Doch, na nauwelijks was de priester hersteld, toen een erge oogkwaal die hem belette de getijden te bidden hem onverwachts overviel. Hij waste zijn ogen met water ter ere van O.L. Vrouw van Foy gewijd en terstond ontving hij het gezicht weer.

16 – 17 – De oorkonden vermelden nog twee gevallen in dewelke de kracht van het wonderbeeld uitscheen. De genezing van een jongeling in oktober 1649 en de verlossing eener lijdende moeder ten jare 1650.

Een pestlijder van Watou - Guido Vandermarliere

Jacques Destailleur zit al jaren lang de processen in het stadsarchief van Poperinge door te nemen en momenteel zit hij in het jaar 1695. Tussen de papieren van dit jaar vond hij echter een dossierke van twee stukken uit het jaar 1645, dat we zo interessant vonden dat we het gingen uittypen. De tekst luidde als volgt:

SAP127B - nummer 80 – 1644

Aen myne heeren burchemeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Vertoont mynheere Lieven vande Waele tot Watou - hoe hy heeft ghedaen saisieren ende sequestreren¹

¹ saisieren ende sequestreren – Aanslaan en gevangen zetten of beter ‘schutten’

byden bailliu deser stede zeker zwart ghetyde² coebeeste alhier vercocht by Pieter vande Kerckhove - pachter vande deselve Vande Waele ande Benedictynen ende religieusen binnen der stede - welcke coebeeste den suppliant is toebehoorende vut crachte van acte van verbande hier annex van daeten 24ste decembris 1643 - Ondertekendt D'Honck - ende alsoo den suppliant de zelve coebeeste niet en vermach te lichten³ sonder prealabel consent van ulieden heeren Ziet de zelve sy ghedient - den suppliant te consenteren⁴ de versochte lichtighe an de zelve beeste ten minste op seker egaert⁵ nemende dat den selve Kerkchove is vluchtich ende inden nacht vertrocken van sremonstrants hof – Dit doende etc.

In de marge:

zy getoogt partie omme hierop te zegghen binnen derden daghe naer insinuatie Actum in banke xvij de mey xvjc vyfenveertich - torconde - Elleboode

Dus na de aanklacht gelezen te hebben, besluit men dat de aangeklaagde zich binnen drie dagen mag komen verdedigen.

Nu stelt Lieven Vandewaele echter dat Pieter VandeKerckhove vertrokken is uit Watou en dat hij ziek was. Hij had de 'contagieuze ziekte'.

Uit het Woordenboek Nederlandse Taal halen we het volgende:

bnw. Uit *fr. contagieux* (c. 1300) of *laatlat. contagiosus*; zoo ook *eng. contagious* (1374), *du. kontagiös*. Niet in *Mnl. W.*

☞ Van epidemieën, ziekten e.d.: smetstof aan andere lichamen (van mensch of dier) overbrengend; besmettelijk.

☞ — **(DE) CONTAGIEUZE ZIEKTE ((VAN) DER PESTEN)**, de pestziekte.

Dat men in allen huysen daer dese **contagieuze** sieckte der pesten ingecomen is, sal uuythanghen eenen walm oft een goiede groote notabele wijpe stroys, boven der deuren ende onder den benedensten solder vanden selven huysen, *Publ. Soc. hist. Limb.* 1941, 7 [1579]. Dat sy der ghemeente van Brugghe in sieckten ende der peste by stonden, ende grooten dienst ende bystandigheyt deden in de **contagieuze** sieckte van der peste de welcke susterkens van de Geusen niet een aer en waeren ver stelt noch eenen steen aen heurlieder clooster verleyt, v. MALE, *Lamentatie* 14 [voor 1601].

Alsoo Godt Almachtig onse ingesetenen dezer Stad en Vryheyd heeft gelieven te bezoeken met **contagieuze** siekten, tot welke versoeninge de Eerwaerde Heeren Capittulieren, en de Paters Minderbroeders alhier, alreeds hebben ingestelt verscheyde Geestelyke Remedien, ende gebeden, in v. GORKOM, *Turnh.* 191 [1655].

Het in orde brengen van het pesthuys alhier, ten eijnde indien, dat God genadiglijk verhoede, de funeste gevolgen der **contagieuze** ziekten herwaarts mogte overslaan, *bij BIK, Medisch Lev.* 126 [1779].

² Ghetyde – We hebben dit woord niet teruggevonden in het WNT of in De Boo -

³ Lichten = optillen – oppakken

⁴ Consent – consenteren – toekennen en akkoord mee gaan

⁵ Egaert nemende – in oogenschouw nemende – rekening mee houden

*We mogen er dus van uitgaan dat Pieter VandeKerkchove een besmettelijke ziekte had, waarschijnlijk de pest en daarom vertrokken is uit Watou.
En er komt op de 17de mei 1645 een nieuw besluit van de rechtbank:*

De wet op 't voorder verzouck vande remonstrant - verstaen dat Pieter vande Kerckhove vertrocken is vutte jurisdictie wesende in **contagieuse zieckte** - niet en can nochte mach compareren⁶
ende ghehoort - 't verclaers van **deerweerde religieusen Benedictinen** van de zelve coebeeste ghecocht te hebben jehens de voorseide Kerckhove
- daerop maer betaelt **ij schele over godtspenninck** –
op alles ghelet consenteert ande remonstrant de lichtighe van de pennynghen ande voorseide coop clevende –
midts by hem stellende suffissanten zeker voor de weerde vande voorseide coebeeste hem alhier advoerende⁷ te rechte ende kiezen domicilie onder dese jurisdictie omme voorder zwaericheit ende disput twelcke zoude moghen rysen - te defenderen
Actum in camer xvijde meye 1645 - toorconde F. Elleboode - 1645

De zusters Benedictinessen hebben dus slechts 'ij schele parisis over Godtspenninck' betaald.

Zij hebben dus eigenlijk niets betaald, alleen maar de verplichte armentaks die bij officiële verkopeningen gevraagd werd.

Dit stelt de verkoop van de koe aan de zusters opeens in een heel ander licht.

We nemen aan dat de zusters de pestlijder zo goed en zo kwaad mogelijk, verpleegd hebben en daarvoor de koe kregen, ten minste officieel voor niets aankochten.

Een koe die eigenlijk niet meer de eigendom was van Pieter Vande Kerkchove.

De rechters stellen dus dat Lieven VandeWaele uiteindelijk ij schele parisis van de zusters Benedictinen mag recupereren. Dit was een verwaarloosbare som.

De volgende aantekening is daarom wel heel vreemd:

Meester Frans Elleboode compareert ende heeft hem gheconstitueert borghe voor de somme van thien ponden grooten ten effecte van te ghenieten de voorseide hoogerghenoemde ij schele - belovende de voornoemde Vande Walle zyne voorseide borge te garranderen ende indemneren ende costeloos ende schadeloos als naer style -

Actum present dheer Bernaerd Pierens - burchmeester ende Nicolais Vermaele schepene deser stede den 17de mey 1645

De greffier van Watouse rechtbank - Frans Elleboode – stelt zich nu zelf garant – en dit voor een totale som van 10 ponden grooten – wat zeker de moeite waard was – maar dit dan voor de terugbetaling van die ij schele parisis. Dit is echt schieten me teen groot kanon op een mug! Lieven Vandewalle – weer een andere schrijfwijze van de naam, beloofd dan weer zijn borg te garanderen en te indemneren – of in geval van 'beschadiging' hem terug te betalen.

Daarmee kunnen we naar het tweede document dat in het dossier zit

Voor bailliu ende schepenen des graefschaps van Watoue -

⁶ Compareren : verschijnen

⁷ Advo-erende – of avoueren komt van het Franse werkwoord 'avouer' en betekent zoveel als toegeven of toekennen betekent

Pieter vanden Kerkchhove filius Mahieus -

pachtere van Lieven VandeWale - inwoonder desen graefschape - verbint in handen vanden voorseide Wale -

present ende accepterende alle t'gonne

roert ende waeyt tsynder hofstede niet gefondeert ende namentlyck -

drie getygd coebeesten - twee brune ende eene roode -

metgaders een rood calfdragende veersecalf - een jaerlinck, swart versecalf -

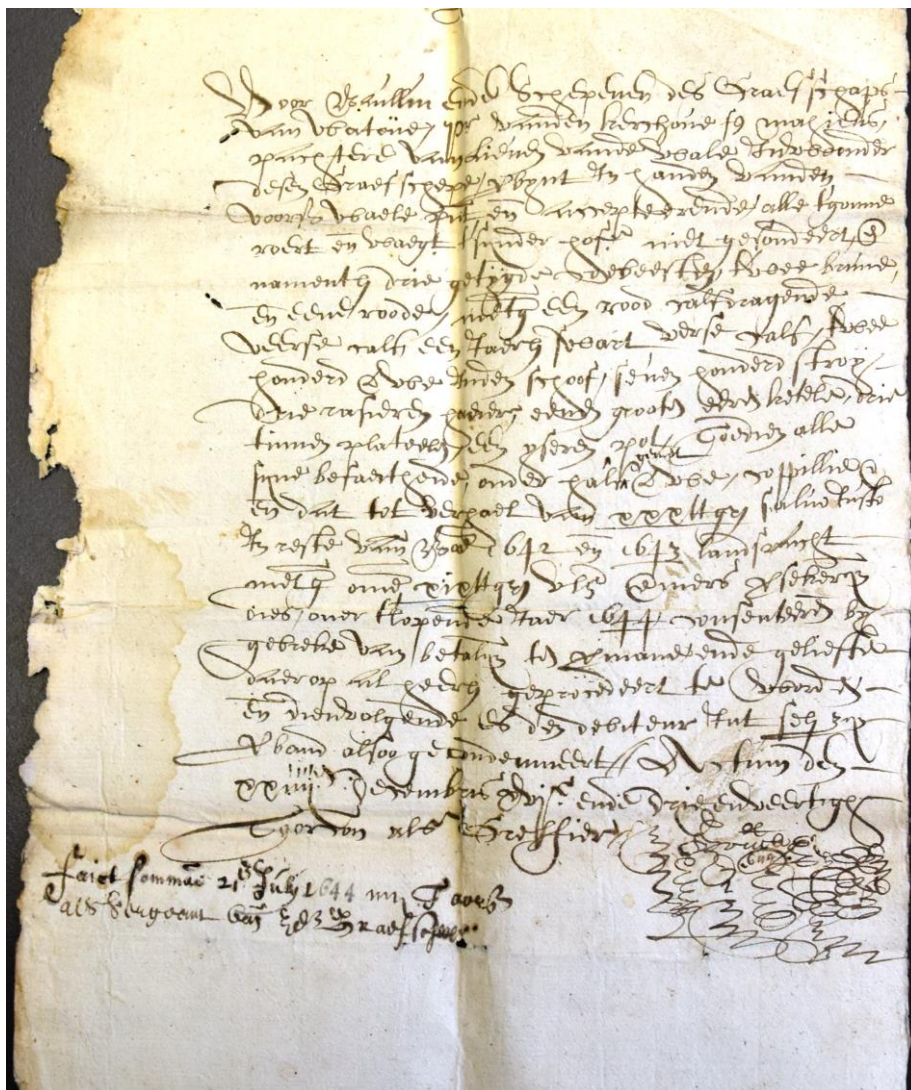
twee honderd tarwe inden schoof - seven honderd stroy -

drie rasieren havere - eenen grooten eeren⁸ ketele - drie tinnen plateelen - een yseren pot -

toedien alle syne besaeitheide⁹ - onderhalf ghemet tarwe - copillie¹⁰

ende dat tot verhael van xxx pond grooten - salvo justo -

in reste van baemesse 1642 - ende 1643 - landspacht -

metgaders omme xix pond grooten vlaensch - emmers versekerynghe - dies over tlopende jaer 1644 -

consenteerende by gebreke van betalinghe ten vermanen ende geliefte daer op al heerlick gheprocedeert te worden ende dienvolghende es den debiteur int selve zyn verband alsoo ghecodemneert actum den xxiiiij decembris xvjc ende drieenveertigh toorconce als greffier D'Honck

Uit dit voorafgaand stuk blijkt duidelyk dat Pieter VandeKerckhove de boerderij pachtte

⁸ Eeren ketele : koperen ketel

⁹ Besaeitheide : bezaaidhede : alle ingezaaide vruchten

¹⁰ Copillie : hakhout van de bomen

van Lieven VandeWalle maar de laatste jaren zijn pacht niet meer kon betalen. Daarom stelde hij al wat hij had aan 'bedrijfsgoederen' – en dat was dus zeker niet veel – als borg voor zijn nog te betalen pacht.

Uit de eerste akte weten we echter dat Pieter ziek werd en verhuisde naar de zusters Benedictinessen, die volgens de legende – zich sedert 1635 in Poperinge gevestigd hadden. Officieel kregen ze pas op de **29ste April van het jaar 1641** toelating een klooster te stichten in de stad. Ze kochten daartoe een oude brouwerij aan de Vleterbeek.

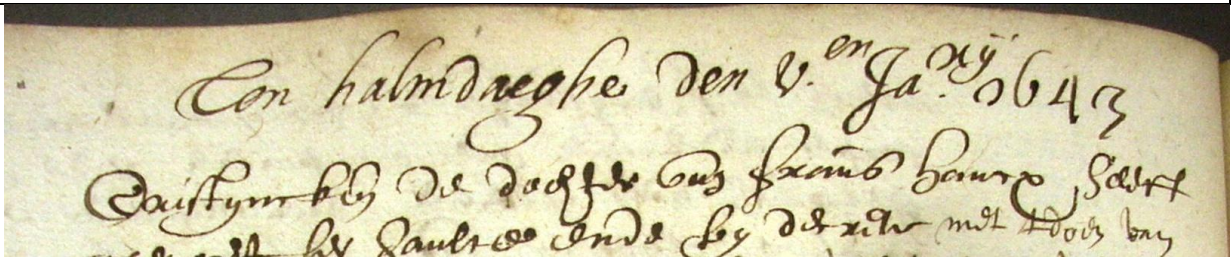
Zij hadden een Onze Lieve Vrouwebeeldje van Foy meegebracht en doopten dit in gewijd water als 'geheim wapen' tegen de pest die in 1645 welig tierde.

De voorgaande akten zijn daar een bewijs van. In hun eigen mirakelboek staat het volgende voor dit jaar:

8 – Ten jare **1645** heerste te Poperinge een hevige smetziekte die de kerkregisters met de naam van **pest** bestempelden. Niet één der pestlijders die tot O.L. Vrouw van Foy zijn toevlucht nam of van het water dronk ter harer eer gewijd, is bezweken. Enigen die zelfs in de uiterste nood verkeerden, bekwamen door het drinken van het gewijde water, hun herstelling.

Met uitzondering dan van de pachter Pieter VandeKerckhove....

5 januari 1643– De Valcke, hommelhof en het Valckestraatje – Valckestraat – SAP 370
Halmen

Christyncken de dochter van Frans Hancx, heeft ghecocht ter haulce ende by decrete met toden van drye distyncte kerckgheboden van veerthien te veerthien daeghen sonder interumptie, metsgaders drye keerssebrandynghen gedaen inde vierschaere deser stede – telcken ten thien uren voornoene

de naerschreven erfve dies de plackebriefven telcker warf gheaffixeert syn gheweest aende groote kerckedeure van Sint Jans dannof t'eerste kerkghebodt ghedaen es gheweest ter bretesque deser stede tsondaeghs den 6de 7bre 1642,

Dies insinuatie van dien aen **Jan ende Pieter vande Goesteene** opden xiiijde 7bre daernaer ende djste kaerssebraendynghe present den bailliu inden naeme vande heere, metsgaders dheeren Jan Folcque, Joos Cheys ende Nicolays Cambray, schepenen upden xxte daernaer, Het tweede kerckghebodt opden xxj 7bre 1642 ,

insinuatie daervan aen de voornoemde jan ende pieter van Goesteene upden xxij daernaer ende tweede keersse ghebrant present de bailliu metsgaders de voorseide Cheys ende Cambray schepenen, opden vierden octobris daernaer als wanneer t'goet hiernaer ghespecifieert inghestelt was by tvoorseide Chrisytyncken op de somme daeromme spetie in decrete ghebrocht was, ende de costen, sonder voorder verhooghynge ende tderde kerckghebodt opden vde octobre 1642 – insinuatie upden xvjde octobre daernaer aende voornoemde Jan ende Pieter ...

Vierde kaersbranding 25ste oktober

...

De Valke op de Ferrariskaart

Dies aen hemlieden telcker warf ghelaeten was copie vande decrete conforme trelaes van Jan Maseman, de derde ende tlaetste keerse gebrandt ipden 25ste octobre 1642 midts datter tsander dachs daer te vooren was den heestelicken dach van Sint Lucas, present den bailliu, metgaders dheers Jacques Baert, burghmeester, Rodolf vanden Leeuwe ende Jacques Rosieré, schepenen als

wanneer tselve goedt upden instel es ghebleven ende es eene erfve, wesende hommelhof

ghenaemt de Valcke, ter westzyde van **tValcke straetken**, metten zuudhende op de Iperstraete deser stede, te vooreseide christyncken hanx trecht hebbende by sucessie van haeren voornoemde vaeder aen eene rente van twaelf pennynghen

Folio 293

Par tsjaers den penningh xvjd, de voorseide haeren vaeder competent by transport van de eerweerde **heere paters predicheeren** der stede van Iper, ghedaen opden iiijde september vichthien hondert sesentneghentich in ghebrocht tot recouper vande somme van vier hondert dry en twintich twee pond vj schele parisis over tghonne tvoorseide Christyncken goet compt van reste van verlopen vande voorseide rente tlaeste jaer verschenen inde jaere xvjde eenenveertich, alles volghende de wettelicke rekenynghge ghedaen voor burghmeesters ende schepenen der stede den xxste november 1641

Dienvolghens was tvoorseide Christyncken alhier present ende accepterende inde voorseide erfve ende hommelfhof ge'erft byden amman inde absentie vande bailliu metter roede van justicie naer coustume voor den prys ende conditien by den voornoemde decrete geexprseert Actum ut supra

Op de 21ste january 1643 – SAP 248 – lezen we nog het volgende:

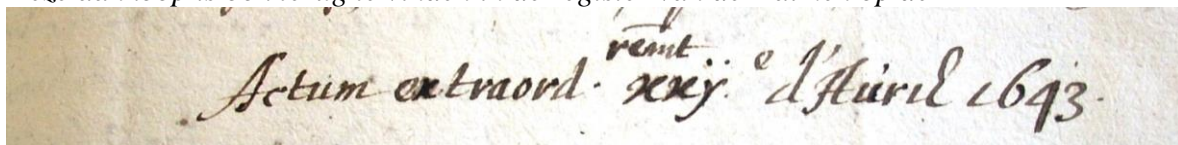
Dheer Jaques Proventier heescher jeghens Hubrecht de Lannoy gheinthineerden ten beschudde van zyn huis gheenaemt de Valcke inde Papestraete deser stede tot betaelynghe van de somme van xxxvij guldens xij stuvers reste van coope ende leverynghe van hoppe staens met costen

12 januari 1643 – De Benedictinessen kopen een brouwerij als klooster - Renten SAP 398 – folio 287

287
Comparant & sa personne dam lez
de G^r Blaise Myolas bay abbé de
recon des d^{ns} moines et religieuses
de foyen d'origine & restes de
florins & tant auant de se que
appartient de se faire par d'elles
maison et terres situées, appartenant
bien entendu que si l'argent ne peut
suffisamment rembourser les d^{ns}
pour sa maison et terres et pour
& ses semblables d'elles, a la
obligé (comme elle fait & se fera)
autres d'elles situées & la vend
d'elles deux mesures de terres, listant
de nos d'elles bay d'elles d'elles
de nos d'elles, et d'elles d'elles, d'elles
vente de mille florins d'elles au profit de
Monsieur de la Roche de G^r Blaise et
au profit de se d'elles sans d'elles, pour & ses
de se d'elles on d'elles d'elles d'elles
d'elles sur d'elles d'elles & d'elles de la
de nos d'elles fait & la d'elles d'elles d'elles
de nos d'elles de G^r Blaise de Janvier 1643

Comparut en sa personne
dame Marie Deschottere, veufve de sieur Ulryck Nicolas VandeLeeuwe,
laquelle confesse avoir resceu
des réverend mère et religieuses Benedictines Reformées de Foicquenbergh
refuges en ceste ville
la somme de cinq cent florins en tant moings
de ce que portera l'achapt qu'est apparent de se faire par lesdictes mère et religieuses,
d'une maison et terres suivantes,
appartenants à la dite veufve
bien entendu que si ledict achapt ne peult succeder
ladicte comparante remboursant lesdictes derniers
deschargera et affrancira sa maison et terres
et pour bien et d'enbucement assurera en cas semblable lesdictes mère et religieuses à la
comparantes obligé
comme elle faict y ceste
une maison, brasserie et aultres edifices
situées en la rue d'Elsenbrugge
aux environ deux mesures de terres
listant de mont t'Merriestraten
vers midy sieur Pierre vande Peereboom
d'aval la rivière de ceste ville
et vers mer ladicte rue
estant chargé d'une rente de mille florins deniers capitaulx
au proffyt de monseigneur le prelat de St. Bertin
et semblable mille florins au proffyt de **Pierre Marsilles**,
sans d'avantage,
pour en cas de refus ou dilay dudict rembour
ladicte somme et despens recouvrir sur iceulx biens en conformité de la coustume de ceste
ville
faict en la presence de **Nicolas Cambray et Jean Devos**, eschevins
ce xijde de janvier 1643

Deze aankoop is ook terug te vinden in de register van de Halmen op de

Actum extraord. ^{rent} xxij. d'Avril 1643.

Waar uit blijkt dat de verkoop ook effectief plaats vond.

Actum extraordinaire xxij d'avril 1643

Comparurent en leurs personnes damselle Marie Deschottere, veuve de sieur Uldricq Nicolais
VandeLeeuwe
Les sieurs Rodolp vande Leeuwe, premier eschevin de ceste ville
Et damselle Chrestienne De Rycke, sa femme,
Jean vande Leeuwe, aman,
Jacques Stevin Laureyne, eschevin de ceste dict ville et Marie vande Leeuwe sa femme
Et Robert Robert, ayant en mariage damselle Catherinne vande Leeuwe,
en outre le sieur Robert Proventier Bourgmaître et tuteur souverain des orphins de ceste cille
en vertu d'octroy et autorisation du magistrat de ceste ville,

donné pour et au regard d'Anthoine et Pierre vande Leeuwe, enffans mineurs dudict Ulricq Nicolais

Ce jourdhuy, veu et leu au passemment de ceste
Lesquels se sont respectivement desheriter et desasir
et ont adheriter et sasier

le sieur **Andrien Marsilles**

au son tour bourgmaitre disceste ville
icy present et acceptant en personne,
une maison, keete, edificien et heritaige
avecque les cathaulx verds et secqe,

gisant avecq le frond sur l'**Elsenbrugghestraet**

et consistant en herbaige et **houblonnière** de la grandeur de cinq mesures ou environ,
selong quil se comprennent et extend,
aboutant west la rivière,

zuud la sieur **Pierre VandePeereboome**,

oost le Merriestraetjen

et noort ladicte Elsenbrugghestraete

reprentans lesdicts vendeurs le mestier de la brasserie, chaudrons, cuppes, bacqe, gantiers, et
tous aultres utensiles y servans, aulz reserve par dessus tous meubles, ne tenans a coux, ny a
cheulles, sans toutesfois comprendre une grande garderobbe sur la chambre denhault et les
couches, saulf dux estans sur lesdictes chambres d'enheult parmy et moyennant
de payer pour denier a Dieu vi schele

Pour un pot de vind seize doubles ducats en espece ou la valeur

Et pour deniers principaulx la somme de onze cens livres de gros,

Charge ladicte maison et heritaige dune rente de dix livres de gros par an
le denier xvide

affectee le ijde mars 1634 au proffict du reverend prelat et convent de St. Bertin

d'une aultre rente de dix livres sept schellinghen et six gros de flandre au proffict de **Pierre Marsilles**, ayant le droict par transport des sieurs **Jan Marre et Guillaume Vanputte** aussy
reconnu le 1ste de juin 1638 dont ledict achepteur pouldroit deduire les deniers capiteaulx
dicelles rentes par souffisant acqy et seront les vendeurs obleger de payer les arriereages
jusques la xdate de ceste

et demeureront par apres les cours dicelles deux rentes à la charche dudict achepteur et
comme la dicte rente de x livres vij schelle vi grooten est encoire affectee sur aultres partyen
dherigage desdicte vendeurs ferait ladicte achepteur tenu de les en descharger endeans trois
ans

en aultre est ladicte maison et herigage chargé de rente fonsiere de vi schel paris par an,
au prouffict dudict sieur Prelat pardessus bauerck et lantschult,

ce que demeurera à la charge dudict achepteur sans diminution de son aschapt moyennant
que les arrierages seront purges par lesdicts vendeurs jusques a ce jour, et quand ausurphuis
des deniers dependans dudict aschapt

Oultre le capital desdicts deux rentes

Et trois cens livres de gros, qu'il deurat fureu promptement, seront payer par celuy
achepteur, la et en la forme et maniere selon que lesdicts vendeurs luy ordonneront et
pourveront connenu

don til serat obberge de les totalement acquit de prester et faire tenu deux quytance estant
neantmoins conditionné,

que ladicte damselle Marie Deschotter, oulderat payer et profficter dicelle houblonniere ceste
lannee seulement,

Amis quand a chervange demeurant au prouffict dudict achepteur de ce jour en avant,
combien qu'a ladicte Marie Deschotter est accordé de pooir occuper laddict maison et
edifices, jusques au commendement du mois d'aust prochain san plus
Pour entretemps povoir transporter lesdicts meubles et se prouvier d'une aultre demeure
Comme aussy cielle damselle se pouldrat servier de la kete estant sur ledict heritage a leffect
de sechir son houblon sa vie durante
et comme ladicte damselle Catheine, femme dudict Robert Robert, n'est icy comparu,
promettent ledicts vendeurs de par icelle sera aggreer ladicte vente,
estant de plus conditionne qu'au cas de retraicte d'icelle vente que ledicte achepteur
proufficterat vingt doubles ducats pour avoir, faict ledict marché
Actum ut supra

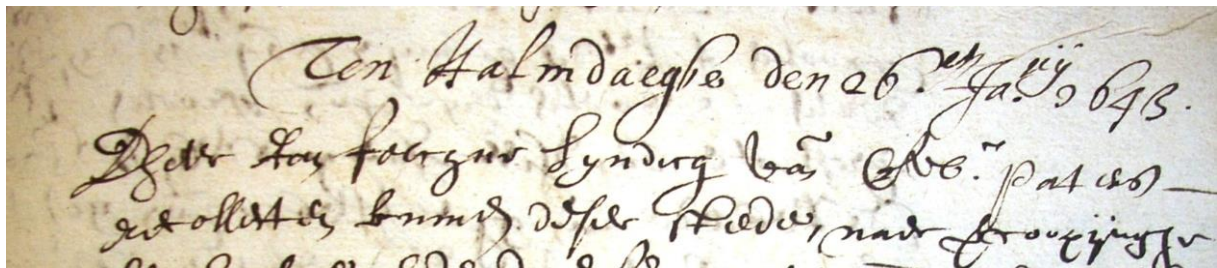
23 januari 1643 – De koop van een paard - SAP 248

Opden xxiiij January 1643

Laurens Vande lynde tendeert ten fyne
dat **Pieter Bryce** ghearresteerden hem restituere de somme van drie ponden grooten
vlaemsch byden verweerder van de heescher ontfaen van **Gontier Lauwyc** van coope ende
leverynghe van een pert byden heescher jehens den verweerder ghecocht ende
by zeker soldaeten sheeschers huuse by ordonnancie vande wet afghhaelt met heesch van
costen.

26 januari 1643 – De Recollecten verkopen een stuk grond - Halmen

Ten halmdaeghe den 26ste januari 1643

Dheer **Jan Folcque**, syndicq vande eerweerde paters recollecten binnen deser stede,
naer vercoopynghe ter haulce ende duer differente publicatien ten dyen einde ghedaen,
ontorfde hem ende erfde **Christiaen Maes**,
present ende accepternde in een huys ende erfve daermede gaende
ghestaen ende gheleghen aende **Noortstraete** deser stede daer den cooper presentelick woont,
streckende van vooren de selve straete,
van noorden tot t'viverstraetgen,
van zuuden ende van westen derfve van de kynderen van Jaecques Floor de jonghe,
inde manieren soo tselve nu afghepaelt es ende ghebryuckt byden selve Maes
daer vutten reserverende alleene xvij roeden ende half
byden selve Folcque inde voornoemde qualiteyt ghegheven in wederlaeghe aende
voornoemde kynderen den 24ste october 1630
omme ende aen St. Bertins vyver
daer vutte oock reserverende den wynckele met sijn toebehoorten

Wel verstaende alle het houtte werck ende beslaen vande voornoemde wynckele ende de iseren baeren, met het planckyet, metgaders noch een cleen zwynstalleken ende het privaet den voornoemde Maes toebehoorende voor den hoogsten instelder de somme van xv pond parisis ten laste van den lasten verhoogher dies niet aen hem selve de publicatien ende attachen die daer vrie van den clercq ende rouper Metgaders recht van ervven ende onterfven Te godtspenninck vi schele parisis Te lyfcoop xij pond parisis Ende van principaële coop de somme van hondert zessentzeventich ponden drye schellinghen grooten vlaemsch Te betaelen ghereet Het deductie van de laste ende rente daeruppe gheaffecteert mette verlopen van jaere tot daete deser bedraeghende ses ponden grooten sjaers Den penninck xvide in drye distincte renten, te weten drye ponden grooten tjaers ten proffycete van dheer Jaecques Wyts ende consoorten De tweede van ghelicke twee ponden grootentjaers ten proffycete van Janneken Duplouys Ende de derde van twee ponde ngrooten tsjaers ten proffycete van de daeldyngen van Samerael De Lattre tot St. Omaers Handtslaen van stonden aen emmers te halfmaerte eerstcommende Voorts Gheleyn Wenis ende Andries Lebbe als ontfanghers an den disch pretenderende een rente van xvi pond parisis tjaers verachttert diversche jaeren Actum ut supra

28 januari 1643 - SAP 398 - Folio 288

Jan Maerten filius Jans - landtsman ende jaquemyne zyne huusvrawue nemen een lening op bij Biclias Babelaere borg in de Hipshouck

Christiaen Moenaert ende Mayken zyne huusvrauwe nemen een lening op bij Jaecqueus Wanten - borg elstland in de Eduwaerthouck

28 januari 1643 – Boeten – SAP 251

Pieter Gauwe filius Pieters – verweerder contra den bailliu – causa officij heescher vande boete van vj pond parisis ter cause den verweerder vleeschelycke conversatie ghehadt heeft ende ghewonnen twee kynderen met Pirene ... jonghe dochter – met kosten

31 januari 1643 – Herberg Antwerpen op de Overdam – SAP 331

Gheconsenteert **Pieter Schonaert**, bier te tappen ende venten in thuis ghe-naemt Andtwerpen op den Overdam midts by hem betaelende stede accyssen ofte tzyne vermaecken alle half jaere tot wederrouppen ende weirdt tot gheryff vande passagiers, verobligiert te decken twee beddens achtervolghende tstatuut Actum in camer xxxi january 1643

Gheconsenteert 2^e sponaert bier te luyt 2
bedt in tuis gemaent andt vooz op
oindan midt by 2 betadly stede arryse
ofte d'ony smerke alle ealf jaer, tot vooz
zoupp 2 vooz tot g'een by passagiers
sobiligheit te d'ony twee bodden arryse volgg
Hstatmit Actum in Camer xxxi 2 Januy 1643

31 januari 1643 - Jan Sohier komt wonen in Poperinge – SAP 331

Gheconsenteert **Jan Sohier** ende **Anthouette Deruelle**, zyne huysvrouwe, te commen wonen binnen dese stede op de borchtocht van Jan Devos dat de stede, disch nocte Gasthuis belast sullen worden voir de tyt van een jaer, ende dheer Jaques Wyts verkende hem borghe voor de naervolghende jaeren
Actum in camer xxxi January 1643

Gheconsenteert Jan Soier 2 Anthouette Deruelle
zine huysvrouwe, te commen wonen binnen dese stede
op de borchtocht van Jan Devos dat de stede disch nocte
Gasthuis belast sullen worden voir de tyt van een
jaer, ende dheer Jaques Wyts verkende hem borghe
voor de naervolghende jaeren, Actum in
Camer xxxi 2 Januy 1643

3 februari 1643 Christiaan van Cayseele is een gelddief – SAP 127B – nummer 54

Compareerde in persone voor my onderchreven openbaere notaris sconyncx tot Poperynghe residerende –
present de ghetuughen onderghenoemt –
Christiaan Glorius de jonghe – baeywercker – oudt xxxij jaren ofte daerontrent – ende Leon van Yseghem – schoenmaecker – oudt xxv j jaeren ofte daerontrent – inwoonders der zelve stede – de welcke ondervraecht zynde ten versoucke van Christiaan van Cayseele – gheseyt – ghetuught ende ghedeposeert hebben op eedt – zoo zy doen by desen –
ghesaemdelick ende elck respectivelyck waerachtigh te wesen dat Ghilein Rouvroy ten daeghe van heden – corts voor de noene – passerende voor den huuse van de voornoemde

Cayseele – tot den zelve Caiseele gheropen heeft – hooghe ende overluydt – ghy geldtdief – ghy buggersche geldt-dief – tzelve ten drye ofte vier stonden repeterende – haerlieden redenen zyn dat zy tzelve alsoo hebben horen roupen.
Sluytende daarmede haerlieden depositie die zy naer lectuere hebben onderteeckent – Present Andries Masselis filius Jans ende Frans Wenis – ghetuughen den derden february xvjc dryeenveertich –
Toorconde ende is de minute deser rustende ten procolle myns onderschrevens – byde depositanten respectivelick onderteeckent
G. Wenis

7 februari 1643 – Catherine Zanneken neemt een lening op – Debergh - SAP 398 - Folio 288

Compareerde in persooone **Catheyne Zanneken** wedewe van **Jacob de Bergh filius Jacobus gheadsisteert met Pieter Dammere d'oude** -
verkennen wel ende deuchdelick vercocht te hebben an ende ten proffytte van **Jan de Bergh filius Jans** -
als voocht van de kynderen van **Ghilein Debergh** - eene erfvelicke losrente van xviiij pond parisis by jaere - den penninck xvj -
voor de somme van xxiiij pond grooten vlaemsch byde vercoopeghe thaeren contentemente ontfaen -
innegaende hedent date deser danof tjster jaer vallen ende verschynen zal den 7de february 1644 ende zoo voorts etca -
op te legghen t'eenen paeiemente - etca -
verbyndende ter verzeckerthede d'helft van vyf vierndeel preter xxx roeden meersch inde Schoudemonthouck - ghemeene mette kynderen Jan vande Zande -
t'oost ende west ende de meersch vande kercke van onse lieve vrouwe - de zuudtzyde jeghens ghers van d'aeldynghen meester Jacob Canen -
joncker Charles Bleus - ende d'aeldynghen Pieter Aelst - noordt de kynderen meester Jan vander Foosse ende van Pieter Masselis -
voor desen zuuver ende onbelast met inninghe etca
Actum vander Leeuwe - Folcque filius Jans - Bonte - vervanghende Makeblyde ende Vos -
schepenen
7de februari 1643

14 februari 1643 – De weduwe van Jan Brock heeft schulden bij Christiaen vande Ameele - SAP 398 - Foolio 288 verso

Compareerde in persooone **de wedewe van Jan Brock** -
gheadsisteert met Jan Maseman haeren bystaenden man –
verkennende ende belydende wel ende deuchdelick schulidch te zyne an **Christiaen vande Ameele** -
present ende accepterende - de somme van achtentwynclich ponden parisis over een jaer huusheure - ghevallen te lichtmesse lasteld'n -
metgaders xxiiij pnd parisis van gheleenden ghelde ende omme de voornoemde Ameele danof wel ende ghetrauwelcik te bewaeren ende verzekeren -
zoo heeft zy debitrice t'zynder verzkerthede verbonden ende veroblighiert - zoo zy doet by desen -
metgaders ooc tot verzeckerthede vande twee toecommende jaeren huusheure - haer persooone ende goedt -
present ende toecommende –

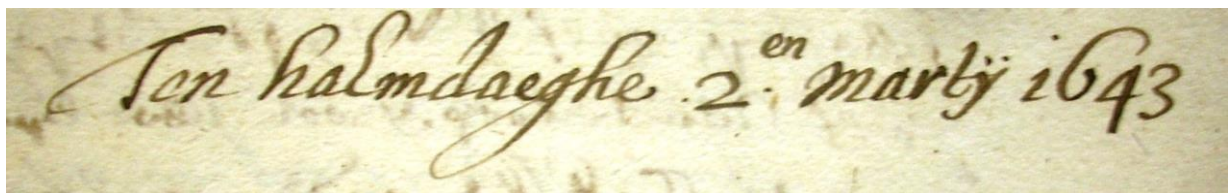
specialick een zwarte reghelde coebeeste – een bedde met zyn toebehoorten - lynwaert ende alle haere cleederen - omme by ghebreke van betaelynghe der voorseide landspacht ende gheleendt gheldt te verhaelen naer coustume - affirmerende tzelve verbandt te gheschieden zonder prejuditie van niemant - twelcke met haeren wille ende consente ghewesen wordt executoir
Actum present vander Leeuwe ende Cambray - schepenen - 14de february 1643

23 februari 1643 – 't Wijngaerdeken – De Wijngaard langs 't Peperstraatje - Halmen

Ten halmdaeghe xxij february 1643

Allard van Zoetenede ende Martynken Seveshove zijne huusvrouw
onterfden hemlieden ende erfden dheer **Jan Rouvroy** present ende accepteerende in eene erfve ende portgrondt eertijts ghenampt **tWynghaerdeken** groot xxxiiij pond onder neffens ende achter thuus van Christiaen Floor by coope jeghens Jaecques van Caeyseele, aboutteerende van oosten d' erfve van de gasthuuze, zuuden thommelhof van wijlent Pieter Diedeman, modo den cooper, loopende oostwaert met eenen stert breet xiiij voeten tot **tPeperstraetgen**, westen d' erfve van Jan Moejaert ende van noorden de casselstraete Belast met xxvij ponden parsiis sjaers gaende vuyt cheynse ende consequentielick handtslach te halfmaerte eerstcommende, omme te godspenninck xij schele Thoofcleed xvij pond parsisis Lijfcoop xvij pond parisis Soo publicatien, tschrijfven van de conditien ende ghelycke oncosten vier ductaten ende van principaele coope de somme van vijfendzestich elf schellinghen neghen grooten vlaemsch de partije, te betaelen met verjaerticheyt, boven xij pond voor recht ende hooghesten instel, daerof den coopere mynckt over zijn laetst verhoogh xxij tich volghene de vercoopinghe ter haer ghestaen
Recht van ervfen ende onterfven half ende half
Actum up supra

2 maart 1643 – Niclais Tlam verkoopt twee huisjes op de Iperdam Couter – Halmen – SAP 370

Ten halmdaeghe 2en marty 1643

Nicolais Tlam ende Fransyne Diedeman zynen huusvrouw onterfden hemlieden ende erfden **Jan Baptist vande Kynderen** – present ende accepteernde in twee huussekens metter erfve daeronder ende achter liggende opden **Iperdam couter** deser stede, met alle appendentien ende dependentien aboutterende aen anderen tsaemen van oosten thuus ende erfve van Van zuuden derfve van dheer

Jacques Wyts, van westen **de Peerdermaerckt** ende van noorden de voorseide Iperdam
couter -
omme xij schele parisis te godspenninck, thoofcleede xij pond parisis, te lyfcoope ghelycke
xij pond parisis ende van principalen coope de somme van vyftich ponden grooten vlaemsch,
te betaelen gereet -
op welke somme de cooper valideeren zal tghonne hy opden vercooper ghoedt heeft van
theiren ende voorts alsulcke wettelicke verbanden als op de voorseide huussekens
gherealizeert zyn,
blyvende de couterrente indiender eenighe op licht scoopers laste –
zonder deductie zynde twas eerst in heuren van de weduwe Clays Heyerman, twee jaeren naer
alderheilighen eerstcommende,
voor zulcke somme ende conditien als by pachtbrief vermeld es, tanders vuyt heure
thalfmaerte eerstcommende, handtslach terstont ende alle lasten byden vercooper te zuiveren
tot daete deser
Actum ut supra

7 maart 1643 – Ommestelling – Resoluties – SAP 469

Opden 7 maerte 1643 ter vergaedinghe van **sire Mattheus Deslions** religieus vande abdie
van Ste Bertins ende ontfangher vande goedynghen vande zelve onder dese jurisdictie vutten
name vande heere, burghmeesters, schepenen, raeden ende notable
Gheraemt, gheresolveert ende goedt ghevonden ten laste vande ghemeene in ende opzetene
deser stede ende jurisdictie metgaders vande bedryfvers van landen onder de zelve
resorterende te taxeren eene enckele ommestellynghe omme mette portee van deze te
betaelen ende volstringhen d'ayden, beeden ende subsidien ordinaire ende extra-ordinaire an
zijne majesteit gheaccordeert, metgaders ander lasten ende schulden de stede opcommende,
de zelve te doene opden ouden ende ghecoustumeerden voet by tcollegie van de wet.

9 maart 1643 – De Penitenten kopen een huis op de Iperdamcouter - Halmen SAP 370

Ten halmdaeghe ix maerty 1643

A photograph of a handwritten document snippet. The text is written in a dark ink on aged, yellowish paper. The script is a cursive hand, likely from the 17th century. The text reads: "Ten halmdaeghe ix en marty 1643." The word "en" is written as a superscript above the "x".

Willem Floor ende Pieter Petyt inde qualiteyt als kerckmeesters van St. Jans binnen dese
stede,
vuyt crachte van consent ende octroy by hemlieden vercreghen
van sire **Matthieu Deslyons**,
vuytten naeme vande eerweerde heere prelaet van Ste. Bertins
by appostille up requeste in daten **xix februari 1643**
Onterfden hemlieden ende erfden de religieusen ende convent van derde ordre van Ste. Frans,
ghenaemp^t de grauwe zusters binnen deses voorseyde stede,
ter acceptatie van **zuuster Agnes Tacq**, moeder van de zelve convente,
Ten desen alhier present,
vuyt crachte van autoriteyt haerlieden verleent byden voorschreven heere prelaet den xvide
january laetsleden,
metgaders van haeren provinciael den 21 october 1642

Alles ten desen ghezien ende ghelesen,
 In een huus mette erfve daermede gaende,
 Staende op den Iperdam coutter, bewont by **Jan Kerssebilck ende de dochters van Cornelis Merc,**
 Streckende van **oosten de cappelle van 't convent** der voorschreven zuusters,
 Zuudt de zelve Iperdamcoutter
 West **de weduwe Willem Derycke,**
 ende van noorden Bodewijn Druant,
 omme te godspenninck sij schele parisis
 Ende van principale coop, de somme van vierhondert guldens,
 Te betaelen ghereet
 Handslach ter stont
 Actum ut supra

23 maart 1643 – Aanstelling officieren Subalterne – SAP 436 – folio 78

Officieren subalterne der stede van Poperynghe vernieut byd Sire Mattheus Deslions –
 religieus vande abdie van Ste Bertins ende ontfangher van hemlieden goedinghen onder dese
 jurisdictie etc. - gheauthoriseert by myn eerweerde heere prelaet van Ste Bertins - -
 metghaders burghmeesters ende schepenen der voornoemde stede opden xxij maerte 1643

Oppervoocht van weezen – D’heer Robert Provntier Burghemeester.vande Wet.

Kerckmeesters van Sinte Bertins:

Dheer Jaques Proventier – Robert de Rycke – dheer Frans Pierins – Niclais Diedeman - cnape
 Laureins Waterleet

Kerckmeesters van O.L. Vrouwe :

D’heer Pieter vande Peereboome – Frans Scherrie – Frans van damme filius Augustyn –
 Andires de zaghers filius Andries - Cnape – Gillis Baervoet

Kerckmeesters van Sint Jans

D'heer Willem Floor – JLaureins vande Lynde – d'heer Rodolph vander Leeuwe – Aernoudt Morilloon – Cnape – Ghilein Freingy
Dischmeesters generael vande drye prochie kercken
Niclais Beke d'oude – Michiel vande zande filius Michiel – Jan Wanty – Gheraert de Wynter
- cnape Jan Lannoy
Ter assistentie van Ste Bertins – Caerle van Caester
Ter assistentie van O.L. Vrouwe : Frans Oudoore – Jan Verclytte
Ter assistentie van Sint Jans: Jan van Daele – Christiaen de Witte
Ter assistentie totte paters recollecten: Anthonis de Witte – Clais Verhaghe – Andries Portier

Gasthuusmeesters : D'heer Jacques Schevele – Mahieu van Renynghe – Niclais Jacobssone – Cnape Matthys Brock
Voochden vande Magdeleene Cappelde – dheer Ropbert Porventier – Jaques vande Wynckel d'oude – Jaques Floor - Cnape Frans Baelde

Folio 79

Gouverneuren van de aultaere van onse lieve vrouwe van Sint Bertins:
Guillaume Tristram – Jacques Steven djonghe – Jaques vande Goesteene
In Onse Lieve Vrouwe kercke : Michiel Maes – Augustyn Liebaert filius Augustyn – Ghilein Verclytte
In de Sint Jans kercke : Meester Anthonis Winnebroot - Jaecques Le Roy – J acob du G-Flouck
Gouverneuren vande aultaer van t'heilich sacrament : Jan Dewynter – Frans de Schottere

Besorghers van de goede weggen inde prochie van Sinte Bertins: – Pieter Gallois – Jean Poissant
Inde prochie van Onse Lieve Vrouwe : Jan de Wulf djonghe – Pieter del Baere
Inde prochie van Sint Jan : Jan Baerveot filius Bavo – Christiaen Lauwyc - cnape : Jaecques Poissant

Warandeerders van de biere ende broode met datter ancleef ende sonderlynghe met laste van te doen gaugieren de coorne ende haver mate
Deheer Maillaert vande Goesteene d'oude – Jan van Renynghe filius Jaques – dheer Frans Pierins – Clais de Vos – Pieter Keerne – Jan Maerten – Jan de Bergh filius Jans – Cnape Pieter Rouvroy

Omme loopers - voorzitters, ghebieders vande wacht ende bestelders vande maerct : Pieter Rouvroy – Jan Boullenois

Warrandeerders vande smalle lyste ende perse ende rauwe perse met datter ancleeft :
Pieter de Dammere- Frans van Beveren – Gillis Baervoet – Caerle Vrielynck – Jan vande Bochoutte - Michiel van Thuune djonghe – Jacob Zanneken – Jan de Bakere – Mattheus Rooms – Cnape Lauriens Waterleet

Warrandeerders vande opper loyen - recke - volders - persse ende vlaecke :
Jan Maerten doude – Jan Zanneken – Pieter Babelaere – Hubrecht van Tricht – Caerle Roens – Clais Verhaghe – Christiaen Liebaert – Andries de Meire – Guillaume Tristram – Joos Styassens – Jacob van Thune - cnape Jan Boullenois

Warrandeerder vande sayen :

Pieter de Dammere doude – Jan Verclytte- Jan de Meulenaere – Christiaen de Hoverder –
Andries de Meire – Augustyn Liebaert fillius Augustyn – ChristiaenZanneken - Cnape –
Vincent vande Bochoutte

Folio 80

Gouverneuren vande vullambachte:

Jacob Wanten – Joos van Cayzeele – Jaques Valleboudt – cnape Michiel Mamiie

Gouverneuren van de weefambachte

Deheer Jacques Wyts – Clais de Vos – Clais Beke – Pieter van Dalmme filius Jans –
Augustyn Jacobbsoonhe – cnape – Antheunis Cathoire

Ickers van stopen ende kannen metghaders pinten bier ende wyn maete inde herberghen : Jan
van Renynghe filius Jaecques – Antheunis de Witte – Jan Loois

Gouverneuren vande scheerambachte: Christiaen Liebaert – Jan Maerten djonghe – Jacob
vande Zande - cnape – Jan Mazeman

Warrandeerdere vande vlaecke : Pieter van renynghe – Jacob de Meeersseman – jan Maerten
djonghe – Jacques Steven djonghe – Christiaen Zanneken djonghe - cnape Vincent vande
Bochoutte

Warrandeerdere vande verkens: Maillaert Liebaert –Joos de Volder – Frans Hellebus

Meter van de bayen ende sayen: Jacob Maerten

Warrandeerdere van de ghezoden ende ghebraden: Jan vande Goesteene filius Maillaert –
Jacques vande Wynckele djonghe – Jan de Roode – Anthuenis du Bureau – Jaques Mazeman
– Pieter vande Marassche – Andries Masselis – cnape – Pieter Rouvroy

Warrandeerdere van de ledere :

Maillaert vande Goesteene djonghe – Isaac Beharelle – Clais Diedeman – Jan Schonaert –
Jaques Diedeman filius Pieters – Cnape Clais Quignon

Warrandeerdere van de hoppe:

Dheer Jan Rouvroy – Robert vadne Goesteene – Jan van Renynghe filius Caerle – Jacob van
Damme filius Jans – Clais Vermaerle – Chrisiaen Floor – Niclais Jacobssone – cname Mihciel
Manie

Met last van alle hoppe te warranderen ter schale ten misnten twee in ghetaele

Folio 81

Officieren van de ackerschade:

Mahieu de Waghemaeker - Oosthouck

Frans Baervoet - Eduaerthouck

Christiaen Enten - Haeghebaerthouck

Frans Lucas - Lyssenthouck

Ancheel Huughe - Wipperhouck

Niclais Huughe - Helelhouck

Jan Quaghebeur - Schoudemonthouck

Hughe Gauwe - Hipshouck

Pieter de Keyser - Eeckhouck

Jacob Looten - Hamhouck

Jaques Lhermytte - Peselhouck

Cnapan hebbende beslach binnen ende buutenmetgaders buschbewaerder – *Niet ignevuld*

Brantmeesters ende warrandeerders van de brycken

D'heer Jan Folcque - Pieter Bouve – Jacques Melis – Christiaen Beharelle – Jaques
Diedeman – Jan de Zwarte – Christiaen Liebaert – Pieter Gardier – Frans Pyl - cnape
Guillaume Lucas

Clauweerders van de houtte : Jan de Puudt – Joos van Cayzeele – Matthys Brock – Clais
Buuck – Joos de Puudt

yker djonghe – Pieter de Raet – Frans Rovaen – Matthys Brock

Folio 73

Hoppesackers:

Gillis van Calis – Pauwels de Corte – Mahieu Rovaen – Daniel van Cayzeele – Jan
Keerssebilck djonghe – Jan de Puudt – Clais Quignon – Jan Keersebilck doude – Jaques
Kestelyn – Joos vn Cayzeele – Joos de Byster – Mattheus Rooms – Pieter Provoost – Jan de
Schildt- Caerle Dabvemin – Joos de Puudt – jan Baelde – Ghlein de Conynck – Andries
Fontenay

Met last van allen derden zondagh vande ment ende tsaterdaechs te vooren de groote clocke te
luuden inde kercke van Ste. Bertins

Gaugierders vande tonnen en vatkens : Gillis Waghers – Christaien de Witte – Jan Du Pont
Icker van Botercuppen – Antheunis de Witte

Bierwerckers vande halve tonnen en de vatkens : Pieter Herman alias Mansvelt – Clais
Kignon – Jan Keersseblock d'oude – Pauwels de Corte – Daniel van Cayzeele – Guillaume
Lucas –

Met last vande clocke te luuden ende ten brand te comen ende alle debvoir te doene naer
coustume

Folio 82

Dienaers vande heere

Pieter de Clercq – Jan Vraemboudt – Philippe Fauvarrque – Frans Blicck – Jan Derrré – Pieter
du Puis

Blyfvende nietmin in vigeure alle ordonnancien statuten ende cueren voorgaendelick tot
directie ende onderhoudt vande voorgelesen officieren by de wet ende raeden daerop
ghemaect.

Vermaeck van weerden ende weerdinnen metghaders alle andere hemlieden
gheneerende met bier te tappen ende venten binnen dese stede ende jurisdictie met het
collegie vande wet ghedaen nopende de rechten deser stede competerende opde bieren –
grootte ende cleine – voor den tyt van een half jaer innegaende prima may 1643 ende
expererende ultima 8bris darnaer daernaer opde conditien hiervooren in ander vermaecken
ghespecifieert

Christophyle Mahieu heeft vermaeckt voor – jc ij pond

Frans de Quidt – iijjxx xvj pond parisis

Jaques van Cayzeele – iijjcc iijj pond parisis

Jan Vramboudt – lxvj pnd parisis

Jan de Landtsheere – liijj pond parisiis

Jan de langhe – jc L pond parisis
 Jan de Zwarte – iiiijcc x pond parisis
 Ghilein van Damme - - lxxij pond parisis – borghe Jacques vande Wynckele d'oude
 Andris van Dalmme – lx pond parisiis – borghe Chrsitiaen Moeraert
 Pieter Schonaert – Borghe Wim Scherrier – lxxij pond parisiis
 Jan de Mey – borghe Laurens vande Linde – lxxij pond parisis
 Christiaen van Cayzeele – lxxvj pond parisis – borghe Jan Babelaere - 19 mey 1643 – present
 Jacques Steven d'oude
 Clais Pieren – wert in de grotoe eecke – liiiij pond parisiis – borghe Laurens vanderlinde
 Va Frans van Damme – lx pond parisiis – borghe Jaques vande Winckele d'oude
 Va Frans Kyts – xlij pond par'siis
 Va Jaques Vasseur – heeft vermaect voor jc pond parisis
 Jan Cuulooghe heeft vermaect voor xlv pond parisis – borghe Jan Ellebout
 Va Gasapr Pyck heeft vermaect voro lx pond parisis borghe Clays Pyck
 Frans Wydoot in t'catspel heift verameckt – jx xlvij pond parisis
 Jan Baptist vnder Kynderen heeft vermaeckt voor jc lxxviiiij pond parisis
 Christiaen Beharelle – iiiijxx iiiij pond parisis
 Antheunis du Bureau – jc xxxij pond pairsiis
 Frans vander Kynderen – iiiijxx xvj pone parisis
 Bertholomeus Liebaert – lxxviiij pond parisis
 Pieter de Worm – xlviiij pond parisis

De stede heeft gheheurt jeghens d'heer Jacques Baert eene scheure ghestaen inde
 Ghervelatstraete tot tlegghen ende stellen van houtten ende ander materiaelen de stede
 teobehoorende dat eenen termyn van es jaeren voor tweeen vertich ponden parisiis by jaere
 inneghegaen den xijde ougst 1642 danof tjster jaer vallen zal den xijde ougst 1643 – ende zoo
 vorts totten einde vande voroseide zes jaeren

24 maart 1643 – De herberg St. Jacob – SAP 331

Gheconsenteert Jan de Bergh filius Jans als
 vooght over de kynderen van Ghelein Debergh
 filius Jans ende van Jacob debergh filus Jacobus

Gheconsenteert Jan Debergh filius Jans als vooght over de kynderen van Ghelein Debergh
 filius Jans ende van Jacob debergh filus Jacobus

Actum extraordinaire xxij d'avril
1643

Compararent ce leurs personnes
dammoiselle **Marie de Schotter,**
veuve de seu de sieur Ulricq
Nicolais vande Leeuwe, -
les hoirs Rodolph vande Leeuwe,
premier echevin de ceste ville,
et dammoiselle Chrestienne de
Rycke, sa femme,
Jean vande leeuwe, Aman,
Jacques Steven Lamhue, eschevin
de cestedit ville
Et Mare vande Leeuwe sa femme
Et Robert Robert Ayant mariaiges
damselle Catherine vande
Leeuwe,
du aultre de sieur Robert
proudatuer bourghmaitre et tuteur
souverain des orphelins de ceste
ville en vertu doctroy et
authorisation du maigstrat de
ceste ville, donné pour te au
regard d'Anthoine et Piettre
vande Leeuwe, enffans mineurs
ducet sieur Uldrycq Nicolais, ce
pourd'hui, veu et leu au
passement de ceste desquelz se
sont respectivement de sheriter
et desafir et ont adheriter et saisir
de sieur Andrien Marsilles a son
tour bourgmaitre decelle ville, cy
present et laccepttant en personne,
Une maison, keete, edifices et

heritaige avecq les cathaulx verds et secq, gisant avecq la fond sur **l'Elsenbrugghestraet** et
consistant en herbage de houblouniere de la grandeur de deux mesures ou environ, selon
qu'il se comprend et extend, abouttant west la riviere

Zuud le sieur Pierre van de perreboome

Oost le merriestraete

Et noort ladic Elsenbrugghestraet

Reservans ledits vendeurs, de mesteir de **la brasserie**, chaudrons, cuppes, bacqs, gautiers et
tous aultres utensilles y servans, nul reserver,

Pardessus tous meubles ne tenans a cloux, ny a cheulles

Sans toutesfois comprendre une grande garderobbe sur la chambre den hault et les couches,
sauls deux estans sur lesdits chambre,

d'enhault, parmy et moyennant de payer

pour denier a Dieu vj schele,

pour un pot de vin seize doubles ducats et espece ou la valeur,

et pour deniers principaulx la somme de une cens lievres de gros,

charge ladic maison et heritaige de une cent de dix livres de gros par an -

le dernier xvjde affectee le ijde de mars 1634 au proffict du reverend prelat et convent de Saint Bertin

Et une aultre rente de dix livres sept schellynghen et sic gros de flandre au profict de pierre marsilles, ayant le droict par transport des hoirs van marre ete Guillaume vande Pytte aussy recognu le ijde de juin 1638, dont ledit achepteur pouldre deduire les deniers capitaulx d'icelles rentes sur soubdit achapt et seront les vendeurs oblegier de payer les arrieraiges jusques la date de ceste et demeurent par apres les cours d'icelles deux rentes a la charge dudite achepteur et comme ladite rente de x livriers vij schele vj deniers est en core affectie su aultres partyes dheritaige desdits vendeurs, serait ledit acheteur tenu de les en descharger endevans tois ans,

en oulte est ladite masion et heritaige chargé de rente fonsiere de vj schel par an, au prouffict dudite sieur prelat par dessus bauwerck et lant schpeldt ce que demeurera a la charge dudit achepteur sans dimunation de son somme achept moyennant que les aeveaiges seront purge par lesdits vendeurs, jusques a ce pour et quand au surplus des deniers dependans duddit achapt, outre le capital desdits deux renten et troix cens livres de gros, qu'il deburat furne pormptement - seront payer par iceluy achepteur, la et en la forme et maniere, seolon que lesdits vendeurs luy ordonneront et trouveront convenu, don til serat owerge de les totalement acquicter prester et faire tenir deux quytance estant neantmoins conditionn" que ladite damoiselle marie de Schotter, poulderat payer et profficte dicelle houbonniere cest année seulement, amis quand a cherbage demeurant au prouffict dudit achepteur de ce jour en avant combien qu'à ladic Marie de Schotter est accordé de x ooir

occupper ladite maison et edifices, jusques au commenchement du mois doaugst prochain sans plus – pour entre temps pour transporter les dites meubles et se provenier d'une aultre demeure comme aussy icelle damselle se pouldrat sevir **de la kete** estant sur ledite heritaige a **leffect de seichier son houblon**, sa vie dureante et comme ladite Damselle Catherine, femme dudit Robert Robert, nest ny comparu, prometent lesdits vendeurs de par icelle faire agreir ladite vente estant de plu condition qu'au cas de retraict d'icelle vente, que lesdit achepteur proufficterat vingt doubles ducats pour livoir faict ledict marché
Actum ut supra

24 april 1653 – Jaques Quetstroy en Margriete Seine hebben bierschulden bij Passchier Croesen - SAP 398

Compareerde in persone **Jaques Quetstroy ende Margriete Seine** - zyne huusvrauwe - verkennende wel ende deuchdelick schuldich te zyne **an Passchier Croesen** – present ende accepterende –
de somme van xij pond parisis vlaemsch - van coope ende leverynghe van biere – belovende de zelve somme et houden ten intereste - croyserende den penninck xvj^o - voor drie jaeren danof tjste vallen ende verschynen zal den xvij april 1644 – ende aloo vorts totten ende vande voorseide drie jaeren -
als wanneer de voornoemde eerse comparanten schuldich ende ghehouden worden de voorseide capitale pennynghen op te legghen mette croisen naer tbevyndt op peine dat dese qlsdan zal sorteen nature van rente ende omme den zelve Croesen danof wel ende ghetrauwelcick te verzekeren ende bewaeren –
zoo hebben de voornoemde eerste comparanten daerinne verrbonden ende verobligiert – zoo zy doen midts desen in handen vande vermelde Croesen -
een hemlieden huus met alle zyn toebehoorten met trecht van cheinse daeronder ende achter ligghende – ghestaen opden grondt van Jacob Femery inden Lyssenthouck daer zy jeghenwoordelick wonen omme by ghebreke etca

Actum present Wyts burchmeester vervanghende Vos - schepene - xxiiij de april 1643

Chronyke van Vlaenderen ...: 621 tot ... 1725 ...

Door Nicolaus Despars

In de maendt van mey is het lichaem van den **Prins Cardinael Ferdinand** infant van Spagnien met een littier, ses carossen en eenighe Brabantsche koetsewaghens door Vranckrijk naer Spagnie gevoert om aldaer begraven te worden.

Den 14de mey is Lodewick den XIII – koning van Vranckrijk sijnen eersten minsiter naer d'eeuwigheydt gevolgt.

9 mei 1643 – Hoppe ter weegschaal - SAP 127 B - nummer 55

Heesch omme den bailliu causa officij heescher contra Walram de Corte verweerder ghedient 9 mey 1643 - boeten

Voor myne heren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe Heesch ende calaingne omme den baillieu der zelve stede - causa officij heescher jeghens **Walram de Corte** - verweerder

Dheescher poseert voor waerachtich dat den verweerder opden laetsten april 1643 hem heeft vervoordert een deel van zyne hoppe vuyt te leveren zonder dye thebbene ghedaen warranderen ter weeghschael deser stede byde ghereede warrandeerders in ghetalle van twee - volghende dordonnantie vande wet

Twelcke achterhaelt zynde by Philippe Faubarcque - sheeren dienaere - de zelve hoppe anngheslaeghen hebbende - ende ghesequestreert ten huuze van de wedewe van Damme – soo eist gheschiet dat den verweerder de voornoemde dienaere daernaer ten zelve huuse - heeft gheaggresseert ende griefvelick gheslaeghen ter cause vande selve exploict - zegghende hy verweerder aende zelve dienaer dat hy spyts zyn herte de zelve hoppe forcelick zoude lichten -

nietjeghenstaende de vorseide aenslach ende sequestratie - soo hy verweerder in despositie van justitie oock faictelick ten aensien en van diversche persoonen ghedaen heeft.

Toedien heeft den verweerder ten zelve tyde ende huuze hem oock vervoordert te dryncken ghebrande wyn - contrarie tdispositief vande placcaete van zyne majesteit daeruppe ghemaect - Daernaer heeft den voornoemde verweerder andermael den zelve ghebrande wyn ghedroncken ten huuze vande wedewe Jan de Houdthaeler opde vde meye 1643 alles contrarie tzelve placcaet -

Mitswelcken nemende conclusie - tendeert ten fynen dat den verweerder ter cause van de vuytleverynghe vande zelve hoppe zonder warrandeeren - ghecondemneert wort in zulke peyne ende amende als by tstatuut daeruppe ghemaect - gheperscribeert es - metgaders over dinfractie vn de handt van justitie inde boete van xxx pond volghende de coustuymen artickel ... titel ... ende daerenboven ter cause van violente aggressie aende voornoemde dienaers ghestrafft naer dexigentie van de zake ende over dryncken vande voorschreven ghebrandewn voor deerste reyse ghecondempneert inde boete van lx pond ende voor de tweede reyse in dobbel boete - alles in conformiteyte van de vorseide placcaet daeruppe geëmaneert – vuytterlick ter discretie van de juge ende costen van de vervolghe ter tauxatie

18 – 19 mei 1643 - De Slag bij Rocroi

was een beslissend treffen tussen de troepen van ladvogd Francisco de Melo van de zuidelijke Nederlanden en de Fransen onderleiding van Lodewijk II van Bourbon-Condé, de jonge hertog van Enghien.

Het leger van De Melo bestond uit 25.000 soldaten en werd, gezien de reputatie van de Spaanse infanterieregimenten, onverslaanbaar geacht. Zijn cavalerie, en vooral de Vlamingen onder hen, waren goed getraind en beschikten over zeer goede paarden. Ook de discipline in het Spaanse leger was beter dan die in het Franse.

Op 12 mei kreeg De Melo, die zich bij de stad Rocroi bevond, versterking van zijn cavalerist met grote kwaliteiten, de Vlaamse graaf van Isxembourg. De Spanjaarden hielden nu het stadje, dat slechts door een klein regiment verdedigd werd, stevig omsingeld en dit dwong Enghien tot handelen.

Hij hield op 17 mei krijgsraad met de vraag of het beter was de verdediging op de stad terug te trekken dan wel slag te leveren. Binnen zijn staf was er onenigheid tussen Enghiens adviseur, François de L'Hospital en Jean de Gassion. Deze laatste had op eigen initiatief een 3-daagse verkenningsstocht ondernomen en was erin geslaagd versterkingen de stad binnen te smokkelen. Hij zag maar één mogelijkheid: vechten. L'Hospital wou Rocroi ontzetten maar zodanig dat een grote slag vermeden werd. Om de Spanjaarden aan te vallen moesten ze zich immers op levensgevaarlijk terrein begeven:

Een 6 kilometer breed plateau, omgeven door bossen, waar slechts één smalle, al dan niet verharde, weg doorheen liep. Enghien verklaarde dat het om de eer van Frankrijk ging en dat de stad van mindere betekenis was en hiermee was de discussie beëindigd.

19 mei 1643

Meer dan 3 uur slaap nam Enghien niet. Hij stak zich in een kuras en zette een hoed op met grote, witte pluimen. Op deze manier was hij, net als Hendrik IV tijdens de salg by Ivry in 1590, duidelijk herkenbaar.

Om 3 uur begon de Franse opmars en spoedig was het licht genoeg om de gelederen op te

stellen en de omgeving te verkennen. Gassion ging voorop met 7 eskadrons, Enghien kwam met 8 eskadrons op de linkervleugel achter hem aan. De Spaanse hinderlaag in de bossen was door de Franse verkenners opgemerkt en werd door de Fransen overrompeld. Alle Spanjaarden werden verslagen of gevangengenomen. Ook een Spaanse tegenaanval werd door de Fransen afgeslagen. Enghien bekeek nu hoe hij dit succes eventueel kon uitbuiten. Hij reed naar hoger gelegen terrein maar kon aanvankelijk weinig zien door de dikke rookpluimen van de artillerie en de musketiers. Bij een zeldzame opklaring zag hij La Ferté dezelfde fout maken als daags voordien. Deze keer kwamen ze er niet zo goed vanaf: Isembourg was niet naar zijn oorspronkelijke positie teruggekeerd maar had de nacht doorgebracht achter de verschansingen. Hij stortte zich met verpletterende kracht op de Franse cavalerie en dreef haar in verwarring terug. Isembourg manoeuvreerde naar links waar ze cavalerie en musketiers onder de voet liepen en enkele kanonnen buitmaakten. Het Franse centrum werd nu door zo'n 30 vuurmonden bestookt.

Enghien ging meteen tot de actie over en trok met zijn cavalerie op topsnelheid achter het vijandelijke centrum langs en stortte zich op de Spaanse rechtervleugel. Deze werd in alle richtingen uiteen gedreven. Nu moest Enghien de vijf Spaanse tercio's verslaan voordat Beck zou arriveren met de versterkingen. Hij zocht de minst vermoeide bataljons uit maar de cavalerie zou het grootste werk opknappen. Enghiens eerste aanval liep volledig stuk, evenals zijn 2e waarbij hij zware verliezen moest incasseren. Zijn derde aanval begon met een aangename verrassing; geen enkel Spaans kanon opende het vuur daar al hun munitie opgeschoten was. In de vijandelijke linie waren, door voorbereidende beschietingen, gaten ontstaan. Toen de cavalerie hierin sprong, werden deze groter en hoewel ze hardnekkig verder streden, was de positie van de Spanjaarden onhoudbaar geworden. De strijd werd helemaal beslecht toen de infanterie ook ter plaatse kwam.

Toen de Spanjaarden riepen dat ze zich wilden overgeven, staakten ook de Fransen de strijd en Enghien reed weg. Plots hoorde hij opnieuw rumoer en zag dat het gevecht weer was opgelaaid. Uit een beroering onder de Spanjaarden hadden de Fransen opgemaakt dat de Spanjaarden verder wilden vechten. Op gevaar voor eigen leven maakte Enghien een einde aan deze verschrikking.

De overwinning was een beslissende doorbraak in het Spaans-Franse conflict. Historisch is de veldslag belangrijk omdat hij het tijdperk van de Spaans-Habsburgse overmacht op het Europese continent beëindigde. In alle oorlogen van Frankrijk tegen Spanje (in de 17e eeuw) werd Spanje verslagen.

https://books.google.be/books?id=afVGAAAacAAJ&pg=PA7&dq=1643&hl=nl&sa=X&ved=2ahUKEwjY5ZjAi7L6AhUqg_0HHW7bDWwQ6AF6BAgDEAI#v=onepage&q=1643&f=false

18 mei 1643 - SAP 398 - Folio 291

Maillaert Cappoen filius Maillaert ende Mayken Boones zyne huusvrauwe nemen een lening op bij Genoveve Wantens wedwe van Jacob Verslyppe - borg in de Wipperhouck

30 mei 1643 – VandeWalle – Verpouckes - SAP 398 - Folio 292

Compareerde in persoone **Ghilein vande Walle** - thuwelick ghehadt hebbende **Catheryne filia Adriaen Verpouckes** ende by haer gheprocreert drie kynderen ghenamt **Jantjen - Suzanneken ende Petronelleken** - te kennen ghevende dat de voorseide kynderen ten sterfhuuse van haerlieden moeder gheproffyteert hebben diversche partieken erfve daerof de comparant als blyfver volghendde de cosutume d'helft competeert in byleven - considererende de cleine ghestaetheit ende middelen vande zelve kynderen tot hemlieden onderhoudt ende alimentatie heeft ghecedeert van alsulck recht - cause ende actie van byleven hem competerende ten zelve sterfhuuse – omme byde zelve kynderen te jouisseren etca
Actum present Proventier burchmeester end vqander Leeuwe schepenen
30ste mey 1643

1 juni 1643 – Caerle van Caestre en Tanneken Roelens nemen een lening bij Robert Bonte - SAP 398 - Folio 292 verso

Carle van Caestre ende Tanneken Roelens zyne huusvrauwe nemen een lening op by Robert Bonte
verbyndende daerinne ter verzeckerthede een ghemet gherstlandt ende hommelhoff - gheleghen inde Peselhouck deser jurisdictie - streckende oost ende west - van oosten de

Leverstraete - zuudt Sint Joorishof - west de kynderen Michiel de Visch ende van noorden via Jan van Caestre

Item twee lynnen xxx roeden elst gheleghen inde zelve houck - streckende metten noordtende de coppernollestraete - zuudt de voetwech - west tgasthuuselst ende van oosten de heere

Item een half ghemet ofte daeronrent ghersland inde zelve houck - streckende van oosten Frans Roelens - zuudt de wedewe Jan van Caestre - west ende noordt dheer Willem

Floor

Item thus ende erfve daermede gaende inde gatsthuusstraete deser stede - ghebruuct by Jan van de Walle streckende metten noordtende ande cleine vaert - oost Clais Beke - zuudt de voorseide straete ende van westen dheer Jan Baert -

voor desen belast met xv pond paris is tsjaers ten proffytte van Frans de Schottere ende zyn zuster - vorts zuuver met innynghe etca...

Actum present Cambray - Vos - Rougiré vervanghende Folcque filius Frans ende Steven - schepenen

jste juny 1643

Jan van Bulck & Catheryne filia Pieter Craie nemen een lening op bij Pieter De Conync - borg in de Eeckhouck ende Eduwaerthouck ghenampt de Carpelpit

20 juni 1643 - Jan Baes filius Christiaen en Mayken filia Adraien Thoris zyne huusvrauwe - nemen een lening op bij Gaulles Tristram - borg hofstede in de Eduwaerthouck

1 juli 1643 – Boeten – SAP 251

Anrhoine Delbaere schapkencht – *schaapsknecht* - van Joos de Wynter verweerder contra de bailliu – causa officij heescher omme de boete van xxx pond parisis ter cause den verweerder ghequetst heeft Pieter Christien in zyn hoofd tot opene wonde ende lopende bleede opden xvij de april 1643 – met costen

7 juli 1643 – Een hommelhof op de Couter - Halmen SAP 370

Actum extraordinairelick xij july 1643

Maillaert de Puudt filius Maillaert, jonckman tzijn zelfs by competente elde van 28 jaeren – zoo hy verclaersde –

Pieter de Febure ende Cathelyne de Puudt zynen huusvrauwe onterfden hemlieden ende erfden **Jan de Roode filius Gilles** present ende accepterende inde twee deelen van drye van een lyne xliij roeden **hommelhof** liggende **opden Couter** deser stede,

paelende metter oostzyde aen thommelhof van Frans de Keyser, tzuYTEYNDE den couterwech –

de westzyde ende noorteynde thommelhof vande weduwe ende kynderen Willem de Rycke – belast met couterrenten al van ouden tyden,

dachterstellyngthen te zuyveren tot daete deser , zynde int gheheele – dannof tzeSTIENSTE zyn toebehoorende Mayken De Puudt,

veheurt aende cooper noch 4 jaeren naer tloopende tot voldoeninghe van 12 jaeren voor xxxvj pond parisis tjaers ende naer het expireren vande zelve 4 jaeren, noch 12 jaeren aen Frans ofte commende ten pryse alsvooren, zynde voorts belast met dhelft in byleven van de weduwe Jacob Verslype, voorts zuuver ghelddt voor zuuver goedt,

omme te godspennynck xij schele parisis, lyfcoop xij pond parisis – thooffcleede xiiij pond parisis ene van principaele coope de somme van zessentwyntich ponden grooten vlaemsch, de voornoemde twee derde te betaelen gheret, de loopende jaerschaere scoopers proffytte ende terfven half ende half

actum ut supra

present de heer Robert Proventier, burghmeesters – Jaecques Folcke filius Frans – Nicolais Cambray ende Jan de vos, vervanghende meester Pieter Makeblyde, schepneen

ten comptoire als clerck vande heere

Cathelyne filia Mahieu de Turcq – huusvrauwe van Frans de Puudt, machtich by procuratie alhier ghepasseert over den zelve haeren man – heeft beclaeght de naerheyte van de partye inden tekst, ter raelatie van dheers Jacques Wyts ende Rodolph vande Leeuwe, schpenen – den cooper dyes gheinsinueert hebbende – actum den xvij ougust 1643 den cooper compaereerde in persoone vercocht overleggh van procuratie in de selve gheroert, twelcke gheordonneert es jehghens ten naesten

Actum ten kuerghedynghe den 1ste october 1643 – den cooper compareerde in persoone kende aende naerheyteclaegher de zelve naerheyte, dienvolghende es vande zelve partye onterft ende den zelve naerheyteclaegher daerinne ghe-erft mette roede van justitie naer coustuyme mits volcommen tghonne daerby ghestatueert

Actum ten kuerghedynghe den iiij februari 1644

18 juli 1643 – Jaargetyde van Ghilein Diedeman en Christyne Behaeghel - SAP 398 - Folio 294 verso

Compareerde in **persoone Christyne Behaegel wedewe van dheer Ghilein Diedeman** -
 gheadsisteert met Frans Diedeman - in deesen haeren bystaenden man -
 de welcke in voldoeynghe vande donatrie testamentarie by haerlieden voornoemde overleden
 man ghedaen -
 kendt deuchdelick schuldich te zyn ende beloofde te ghelden ende betaelen an ende ten
 profytte vande ghemeen en aermen deser stede van Poperynghe -
 eene erfvelick losrente van xxxvj pond parisis by jaere - den penninck xvj -
 inneghegaen zynde den vde mey 1641 dach van t'overlyden vande voornoemde Diedeman -
 danof alreede twee jaeren verloop - verschenen zyn -
 tlatste den vde mey latstleden -
 lopende vorts jaerlicx totter effectuele lossynghe ande zelve rente die de comparante ofte
 haere naercommers zullen moghen doen - altyts als themlieden goedt duncken zal etca
 welke rente - boven een ander rente van xij pond parisis tsjaers byden voornoemde
 Diedeman den aermen ghegheven anno 1626 -
 ghegheven es met expresse conde dat dischmeesters deser voornoemde stede -
 schuldich ende ghehouden werden jaerlicx eeuwelick ende erfvelick gheduerende te doen
 celebreren tot laefvenesse des donateurs ziele een solemnele jaerghetyde -
 doende ten daghe vande zelve ende sdaeghs te vooren luuden met tgrootste gheluudt -
 ende daertoe begroeten zyne naerste vrienden metghaders leveren in tzelve jaerghetyde
 telckens voor vier ponden parisis broot ten sterfhuuse ofte op d'outste van zyne descendenten
 ofte naerste vrienden -
 omme by hemlieden ande aermen ghedistribueert te worden thaerlieden discretie - welke
 rente met ghellycke last gheaccepteert hebben Nicolais Beke ende Jan Wanten -
 jeghenwoordighe dischmeesters
 ende belooft over hemlieden zelve ende naercommers in officie -
 te doen doen de diensten ende distributie voorschreven -
 verbyndende daerinne te vezekerthede haer persoon - goedt - present ende toecommende -
 ende specialick thus ende erfve daermede gaende daer zy comparante woont -
 ghestaen ende gheleghen inde Gerelgatstraete - streckende van oosten dee zelve straete -

zuudt de cleene schipvaert - west de
 wedewe heer Cornelis Pierins d'oude
 ende ooc van noorden --
 voor desen zuuver ende belovende
 breeder hypoteque te verleen
 verzocht zynde -
 met innynge etca
 Actum present Wyts burchmeester -
 Pierins - Folcque filius Frans -
 vervanghende Cambray ende Steven -
 schepenen
 desen xvijj july 1643

20 juli 1643 – De peerdebeste van
 Jacques Kesteman - SAP 127 B -
 nummer 67

Ter vergaederynghe extraordinaire 20ste july 1643

Jaques Kesteman doet zyn beclach dat zeker luitenant afghehaelt ende ghenomen heeft zyn peerdebeeste op pretext dat den zelve luitenant zeide tzelve peert toe te behooren Maillaert Goudezoone - schoonvader vande zelve Kesteman - wesende onder de benden van ordonnantie overzulcx tzelve zynde iij pond toe te behooren ter cause den zelve Goudezoone gheen dienst en doet - den zelve Kesteman presenteert te proberen tvoorschreven peert hem toe te behooren - daertoe producerende Jaques Butzoone - Jan Hallewaert - Frans vande Berghe - Matthys Pieren ende Pieter Hallewaert - de welcke ghesaemdelick onder eedt verclaert hebben wel te weten dat tvoorschreven peert es toebehoerende den voorschreven Jaques Kesteman als tzelve ghecocht hebbende jeghens meester Jan Bollaert - bailliu van Vlamertynghe – dienvolghende de wet consenteert ande voorschreven Jaques de lichtighe van zyn peert opde borchtocht van de voorschreven Butzoone ende Jan Hallewaert die hemlieden borghen ende principael verkendt hebben voor de voorschreven lichtighe ende al tgonne daeranne clevende

31 juli 1643 – Een enkele ommestelling – Resoluties – SAP 469

Opden latsten july 1643 ter vergaderinghe van **sire Mattheus Deslions** vutten name vande heere, burghmeesters, schepenen, raeden ende notable Gheraemt, gheresolveert ende goedt ghevonden tot laste van de ghemeene in ende opzetene deser stede ende jurisdictie metgaders bedryfvers van de landen onder dezelve resorterende te taxeren een enckele ommestellinghe omme mette portee van diere te betaelen ende vulstringhen de beden ende subsidien ordinaire ende extraordinaire an zyne majesteit gheaccordeert metgaders ander opcommende lasten de zelve te doene byde wet opden ouden voet.

3 augustus 1643 - SAP 398 - Folio 295

Compareerde in persooene Peryne sWulfs wedewe van Maillaert Huughe neent een lening op bij Maillaert vande Goesteene borg in de Helhoek

7 augustus 1643 – Janneken Peereboom en haar weefgetouw - SAP 398 - Folio 295

Compareerde in persooene **Janneken Peereboom wedewe van Abraham Rouvroy** - gheadsisteert met Jacob Peerboom in desen haeren bystaenden man – de welcke omme wel ende ghetrauwelick te verzekeren ende bewaeren – de wedewe van **Christian vande Peereboom** – present ende accepterende van de somme van twee hondert ponden parisis die de comparante an haer schuldich es van huusheure - betaelynghe van een weefghetauwe ende gheleenden ghelde per rekenynghe verbonden ende verobligiert heeft - zoo zy doet mits desen - haer persoon ende goedt - present ende toecommende – specialick twee inslaghen ende eenen keten wullen gaerne - een ghetauwe - een lae - eenen eeren ketel - isren pot - een bedde - twee zargen - twee paer slapelaekens – vorts generalick ende specialick alle haer huuscateil - gheen ghesondert metghaders alle haer cleederen ende linwaert - thaeren huuse bevonden ende tgonne hiernaer bevonden werdt – verclaerende dit verbandt ter gheschieden ter goede trouwe zonder schimp ofte fraude nochte in prejuditie van iemant

Actum present Bonte vevanghende Vos - schepenen desen vijde ougst 1643

17 augustus 1643– Verkoop op 't Zwynlandveld – Halmen SAP 370

Ten halmdaeghe xvij ougst 1643 naer noene

Gilles Verburch ende Jacquemyne filia Gheleyn de Berch, zyne huusvrauwe, onterfden hemlieden ende erfden **Christiaen Floor** present ende accepterende in een half ghemet xx roeden lants ligghende **int Zwynlantveldt, Schoudemonthouck**, deser jurisdictie streckende zuydt ende noordt, doostzyde Frans Scherrier, tzuuteynde wesende de wederhelft van de stucke toebehoorende Jan de Haene – de westzyde Willem Scherrier ende tnoorteynde de Casseldreve, dye loopt vande hofstede daer Jan Huughe overleden es, naer het Provenstraetken, omme te godspenninck xij schele parisis, te lyfcoope xij pond parisis, voor dhuusvrauwe vande vercooper twee sylveren ducatons in specie ende van principaele coope de somme van tweeveertich ponden grooten vlaems – tvoorseide half ghemet xx pond parisis te betaelen ghereedt – zuuver goedt voor zuuver gheldt, zynde den cooper noch ghehouden te gheven onvermindert de coop voor Ghileyn de Berch doude vj pond parisis ende zal voorts den cooper proffyceteeren voor tmaecken van zynen coop in ghevalle de naerheyt ghealengiert waere, eenen dobbelen ducaet in specie, trecht van erfven ende onterfven scoopers laste – verclaerende by eede de wederpartyen dese vercoopynghe niet te geschieden tot proffycete van eenighe van dooder handt
Actum ut supra
Present dheer Jacques Wyts ende Robert Proventier, B.B. ende meester Pieter Makeblyde vervanghende Jan de Vos ende Jaecques Rogier schepenen

18 augustus 1643 – Een spoerewaerde - – SAP 127B – nummr 56

Voor myne heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Intndit omme de baillieu der zelve stede – causa officij heescher Jeghens **Jaecques Diedeman filius Pieters** – verweerder Alvooren dheescher employeert ulieden heeren ordonantie van admissie te faulte

Ende omme onder t'beneficie van dyen te proberen t'inhouden van zyne heesch believe myne voorseide heeren te hooren ende

examnieren op eede de ghemargineerde – **Jaecques Hacke & Guillaume de Zegher** –

oft niet waerachtich en es dat den verweerder op den xvijj ougst 1643 – ghevischt heeft inde schipvaart deser stede benefens Nicolais Diedeman ende in bywesen ende presentie van dheer Jacques Folcque filius Frans ende of den verweerder inde zelve vaert alsdanne oock gheen visch ghevanghen en heeft mette netten dye hy verweerder benefens den zelve Nicolais daertoe waeren employerende – hemlieden voorts bevraeghende opde redenen van wetenschap ende noodelicke circustantien hemlieden voorts recolleerende op heurlieden comparatoire depositien.

Jacques Hacke filius Jacques – oudt xxxj jaeren ofte daerontrent – lantsman - woonende binnen dese jurisdictie – ghehoort ende ghe-examnieer byden bailliue van officie weghe – heeft verclaerst ende ghedeposeert op eedt – dat hy opden xvijjde ougst 1643 – wesende op zeeker zyn coornestuck neffens de vaert deser stede – ghesien heeft dat Jaecques Diedeman filius Pieters ghevisch heeft inde zelve vaert met eene spoerewaerde – Smyttende daermede inde voorseide vaert ten diverschen stonden – twelcke hy weet overmits dat hy depsoant tzelve ghesien heeft sluyttende zyne depositie dye hy naer lecture heeft odnerteckent

De zelfde verklaring wordt ook afgelegd door Guillaume de Zegher – oudt xx jaeren

22 augustus 1643- De Leenemeulen - SAP 370 - folio 326 – molen
--

Meester Jaecques de Hoorne, curateur vande poorterlicke becommerde sterfhuuzen der stede van Belle, ende inde zelve qualiteyt redende het gheabandonnert sterfhuus van **Dierick Salomé**, vuyt crachte van octroy hem verleent by voocht ende schepenen der stede van Belle voorschreven in daeten iij july 1643 - onderteekend Baende, alhier ghezyen - onterfde hem naer vercoopynghe ter haulce ende drye publicatien te dyen eynde ghedaen **ende erfde Daniel Salomé** - alhier present ende accepteerdende in drye deelen van elfve inde helft van vier lynen hofstede daer **den Leenemeulen** opstaet met gelycken deel int huus, **meulen ende ascot**, metgaders ghelycken deele oock een twaelfste deel inde ander helft, toedien doosthelft van twee ghemet een vierendeel ij roeden gherlandt, gheleghen benefens den voorseide meulen inden Lyssenthouck deser jurisdictie aboutterende by oosten jo. Chaerles Clays, heere van Hulst, van zuuden den voorseide meulen, westen Christiaen Visaige ende van noorden den voorseide heere van Hulst - emmers houdende den cooper hem van groote ende scituatie te vreden, handtslach naer texpireren vande pacht dy den cooper daeranne heeft, volghende de pachtbrief dannof zynde, omme te godspennynck vyf schele – lyfcoop ordinaiere, te weten vijf schelle parisis van yder pont grooten vlaems, voor tschryfven vande contracte vj pont ende van principale coop de somme van hondert eenentwyntich grooten vlaems, suyver ende ghereet gheldt, dyes doet den cooper payment met tcapitael van eene rente van twee ponden grooten vlaems, sprekende ten proffycet van voorseide Visaige - vallende jaerelickx den vijde february, toedien met ghelicke capitael van een ander rente van xv pond sjaers ten proffycete van de sich alhier - respectivelick crosieerende den penninck xvj ende opde vercochte partyen

gheffecteirt dachterstellynghen van dyer byden vercooper te betaelen tot daete deser blyvende scoopers laste –
 trecht van erfven ende onterfven metgaders alle lasten dependerende van desen coop, toedien sheeren haevere ende ander renten als van ouden tyden byde vercochte partye ghehypothicqeert mits byden vercooper te zuyveren de verlopen tot daete deser als vooren, doende den cooper payment opde principaële coopsomme met drye xij grooten vlaems byden zelve Visaige gheproffyceteert van verhoochpennynghen daerenboven houdt den cooper aen hem zelve zeven ponden thien schellynghen grooten vlaems van hoochsten instel ende naervolghende verhooghynghen te myncken als vooren verclaerende vorts by eede dese vercoopynghe niet te gheschieden tot proffyte van eenighe van dooder handt
 Actum ut supra

26 augustus 1643 – Gevecht ten herberghe van Christiaen Behaerelle – SAP 127B – nummer 83

Damiaen Druant filius Lodewyck – oudt xxij jaeren – jonckman woonende met zynen vadere binnen dese stede – ghehoort ende ghe-examineert byden bailliu der voorseide stede van officie weghe – heeft verclaerst voor de gherechtiche waerheyt dat hy op den **xvj ougst 1643** gheweest es ter herberghe van **Christiaen Behaerelle** tot ontrent den thien heuren inde nacht inde compaignie van **Michiel Mannye – Pieter**

Everaert – Boudewyn de Langhe ende zyne huusvrauwe – Boudewyn Steven ende zyne knaep – Pieter Leroy ende andere – alwaer besich zynde mette refereingen – es ondertusschen gheschiet dat zy beclaegden – ten zelve daeghen niet gheweest te hebben ter kermisse van Haezebrouck – zegghende dat dye vn Haezebrouck voornoemt hemlieden deere ghedaen hadden van alhier te commen – dat zylieden van ghelycken behoort hadden hemlieden te commen verzoucken – voughende daertoe de voornoemde Everaert – **wy en zyn maer esels – ofte hondtsvaeten** – daeruppe de zelve Manye tzelve tzywaers treckende – zeyde aen hem Everaert – **zyt ghy eenen esel ofte hondtsvat – ick en ben gheen** - waeruppe hy Eeveraert replycquerde - zeyde – **Wat wilt ghy u tzelve aentrecken – ghy en zy vande ghilde niet** – ende mitsdien zyn malckanderen anneghevlooghen ende gheslaeghen met vusten – tot dat zylieden byden attestant van elckanderen ghescheeden zyn – twelcke ghedaen zynde ende hem ommekeerende – heeft daedelick ghehoort datte ghelyck naer een glas ghesmeten was naer maeckende groot gheruchte al of tzelve ghefallen hadde

opden meur – ende ghesien dat den voorseide Everaert in zyn hoofd zeere was bloedende - metghaders datter een kanne in stycken ghesmeten was ende niet een glas – nemende hy attestant eenighe sticken in zyn handt – zegghende hy Everaert –

Waeromme laet ghy myn alsoo smytten – ick ben doot –

ende es terstont daernaer den zelve Manye van de caemer daer sy waeren vertrocken – zonder nochtans ghesien thebbene dat den zelve Manye de zelve kanne ghesmeten heeft – mits dat hy ommeghekeert was – soo voorseit es – nemaer weet we l datter niemant tusschen elckanderen woorden ofte questie ghehadt hebben – dan de voornoemde Mannye ende Everaert ten tyde dat hy attestant aldaer present es gheweest ende dat tzelv gheschiet es – zonder voorder te wetene ter materie – sluyt zyne depositie dye hy naer lecture heeft onderteckent – den xxvj ougst 1643 – Zy my Damaen Druwan

Pieter Courtois filius Mahieu - oudt xxij jaeren ofte daerontrent – knaepe van **Boudewyn Steven** - woonende binnen deser stede – gehoort ende ghevraeght alsvooren –

heeft gheattesteert voor de gherechtiche waerheit dat hy sondaegs leden acht daeghen – wesende den xvj ougst 1643 – gheweest es ter herberghe van Chrsitiaen Behaerelle – alwaer ghedroncken hebben tot ontrent den thien heuren ofte laeter inden nacht met zynen voorseide meester Michiel Many – Pieter Eeveraert – Boudewyn de Langhe – zyne huusvrauwe ende andere –

es gheschiet dat den zelve Everaert onder andere propoosten – zeyde drommelick te wesen dat hy benefens andere niet en hadde gheweest ten zelve daeghe ter kermisse van Haezebouck – vougende daertoe dese woorden –

Wy en zyn maer fielten ofte dierghelicke in substantie –

welcke de voornoemde Manye hoorende andwoorde dat hy hem voor geen fielt en hielt ende den zelve Everaert replycquerende – zeyde aen hem Manye –

wat wilt ghy u dit annetrecken – ghy en zyt van de ghilde niet

ende mitsdien zyn elckanderen anneghevlooghen ende malckanderen gheslaeghen met vusten – dat zylieden by Damiaen Druant ende dhuusvrauwe van de zelve Behaerelle ghescheeden zyn – twelcke ghedaen zynde – omme alle voorder questie te beletten end alle dynghen dye opde taeffel waren vast ghenomen zynde by dye van het gheselschap –

ghezondert eene kanne – zoo heeft den zelve Mannye de voornoemde kanne byde oore vast ghenomen ende dye ghesteken ofte ghedoewen op thoof van de voornoemde Everaert inder voughen datse in sticken ghebrooken es ende de voornoemde Everaert daermede ghequetst in zyn voorseide hoofd – waervuytte tbloedt met groote aboundantie was loopede –

zynde de voornoemde Mannye dadelick vertrocken naerdien dat hy tzelve ghedaen hadde – zegghende hy Everaert – **Christiaen zydt naer myn – want ick ben doot**

ende es oversulcx gheleyt gheweest by dye vande compaignie ten huuze van meester Philippe Winnebroot – omme hem te doen cureren – ghevende voor redenen van wetenschap alle tzelve ghesyen ende ghehoort thebben aldaer present zynde –

sluytende zynen depositie dye hy naer lecture heeft onderteckent – vut supra

Pieter §§§ Cortois

Pieter Leroy filius Jacques – oudt xxxij jaeren ofte daerontrent – timmerman van zynen style – woonende binnen deser stede – attesteert als vooren –

dat hy sondaeghs leden achte daeghen wesende den xvj ougst 1643 – ghecommen es inden avontstont ter herberghe van Christiaen Behaerelle – alwaer hy ghevonden heeft Michiel Mannye djonghe – Pieter Eeveraert – Boudewyn de Langhe – zyne huusvrauwe ende andere mette welcke ghedroncken hebbende tot naer het luyden van het wynderoen –

es gheschiet dat den zelve Everaert hem beclaechde als dat hy ten zelve daeghen niet gheweest en hadde ter kermisse van Haezebrouck beneffens andere –
zegghende- **wy en zyn maer fielten ofte hontsvaeten** -
twelcke den zelve Mannye verstaende – andtwoore aende zelve Everaert -
zyt gy eenen fielt ofte hondtsvat – ick en ben gheen
ende mitsdien malckanderen aenvlieghende – hebben elckanderen gheslaeghen met vusten tot dat zy ghescheden zyn byde huusvrauwe vande zelve Behaerelle ende Damiaen Druant -
twelcke ghedaen zynde – heeft den voornoemde Mannye ghenomen byde oore een kanne –
staende opde taeffel ende de selve ghesteken ofte ghedouwen opt 't hooft van de zelve Everaert inder voughen dat de zelve in sticken was brekende ende dat den voornoemde Everaert daermede ghequetst es gheweesty tot opene wonde ende loopende bloede –
als wanneer hy Everaert zeyde aende zelve Christien Behaerelle –
ziet naer myn want ick ben doot – twelcke den attestant weet – uytte dien dat hy aldaer present zydne al tselve alsoo ghehoort ende ghesien heeft –
sluyttende mitsdien zyne depositie – daete ut supra
Pieter Leroy

9 september 1643 – Jan Hardebolle de messentrekker - SAP 127B - nummer 82

Tichten omme den baillieu causa officye heescher jehens **Jan Haerdebolle** - verweerder den verweerder ghesisteert in jughemente opden ix septembris 1643

Oft niet waeraechtich en es dat den verweerder over zeekeren corten tyt ghequetst heeft met een mes in haeren hals **dhuusvrauwe van Dieryck de Roo** -
tot oopene wonde ende loopene bloede -
kendt ghequetst te hebben dhuusvrauwe van Dierick de Roo
Of hy verweerder als ghisteren niet en heeft gheagresseert met eenen stock Mayken de weeze Rogier van Fointeyne ende haer ghriefvelick gheslaeghe ende ghequetst
Kendt

Of hy verweerder oock van ghelycken niet en zoude gheslaeghen hebben - ghelycke de zelve weeze de huusvrauwe van Antheunis Barbary ne hadde gheweest dat hy de vlucht ghenomen hadde

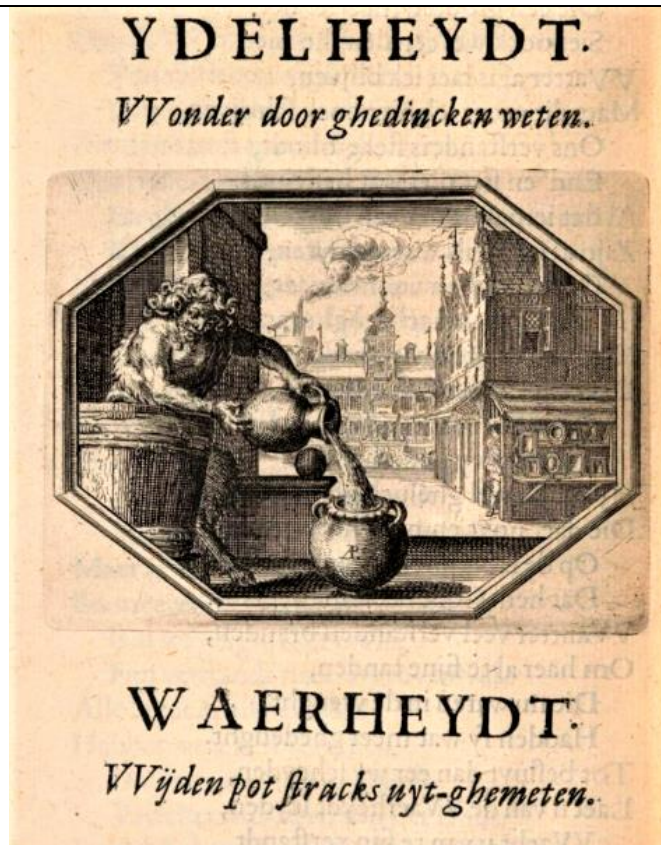
Ontkandt

Dhuusvrauwe vande zelve Barbary present den verweerder - verclaert dat den zelve verweerder haer verdreyght heeft te slaene - zegghende 'ghy dieveneghe ick zal u zoo vele gheven - naerdien den verweerder grieveclick gheslaghen hadde zyn zuster

Of hy verweerder daernaer niet en heeft gheroopen vuytte huuze der zelve Barbary - zeggende dat hy vutten zoude commen ende dat hy hen therte inde handt zoude gheven ende doot slaen voor teydne van dese weke ende dat hy mitsdien met zyne huusvrauwe hem wel moeste wachten hemlieden annezeggende diversche ernorme injurien
Ontkendt hoewel tzelve byde huusvrauwe van de zelve Barbarie hem angezeit wordt

De wet op alles ghelet - condemneert den verweerder godt ende justitie vergevenesse te bidden ende verclaren dat hem hertelick leedt es dat hy dinjurien an Antheunis Barbary ende zyne huusvrauwe anghezeit heeft met verbodt van meer dierghelick injurien te profereren nochte iemant taggresseren nochte slaen niet meer zyn zuster als andere op voordere arbitraire correctie met condemnatie in costen ende mysen van justitie
Actum xiiij de septembris 1643

14 september 1643 – De huisvrouw van Dierick Deroo in de hals gekwetst – SAP 127B – Nummer 52

Tichten omme de baillieu causa officij heescher jehens **Jan Hardebolle** – verweerder

Oft niet waerachtich en es dat den verweerder over zeekeren corten tyt ghequetst heeft met een mes in haeren hals de huusvrauwe van **Dieryck de Roo** – tot oopene wonde ende loopende bloede

Kendt ghequetst te hebben d'huusvrauue van Dieryck de Roo
Oft hy verweerder als gisteren niet en heeft gheagresseert met eenen stock Mayken de weeze Rogier van Foigne ende haer griefvelick gheslaeghen ende ghequetst

Kendt
Of hy verweerder oock bvan ghelycken niet en zoude gheslaeghen hebben ghelycke den zelve weeze – de huusvrauue van Antheunis Barbary –

ne hadde gheweest dat hy de vlucht ghenomen hadde

Ontkendt – dhuusvrauue vande zelve Barbary – present den verweerder – verclaert dat den zelve verweerder haer verdreight heeft te slaene – zeggende – ghy dieveneghe – ick zal u zoovele gheven – naerdien de verweerder griefvelick gheslaghen hadde zyn zuster

Of hy verweerder daernaer niet en heeft geroopen vuytten huuze den zelve Barbary – zeggende dat hy vutten zoude commen ende dat hy hem therte inde handt zoude gheven ende doot steken voor teynde van dese weke ende dat hy mitsdien met zyne huusvrauwe hem wel moeste wachten – hemlieden annezeggende diversche enorme injurien

Ontkendt hoeel tzelve byde huusvrauue van de zelve Barbary zelve anghezeit wordt

De wet op alles ghelet – ordonneert den verweerder godt ende justitie vergevenesse te bidden ende verclaeren dat hem hertelick leedt es dat hy d'injurien an Antheunis Barbary ende zyne huusvrauwe anghezeit heeft met verbodt van meer dierghelcike injurien te profereren nochte iemant t(aggresseren – nochte slaen – niet meer zyn zuster als andere op voorder arbitraire correctie met condemnatie in de costen ende mysen van justitie ende belofte van innecte keeren daertoe vermaent zynde
Actum xiiiijde septembris 1643

16 september 1643 – Cornelie de Quidt – Vleselijke conversatie – SAP 127B – nummer53

Voor myne heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Heesch ende calaigne omme de baillieu der zelve stede – causa officij heescher –
Jeghens **Cornelie filia Frans de Quidt** – verweereghe

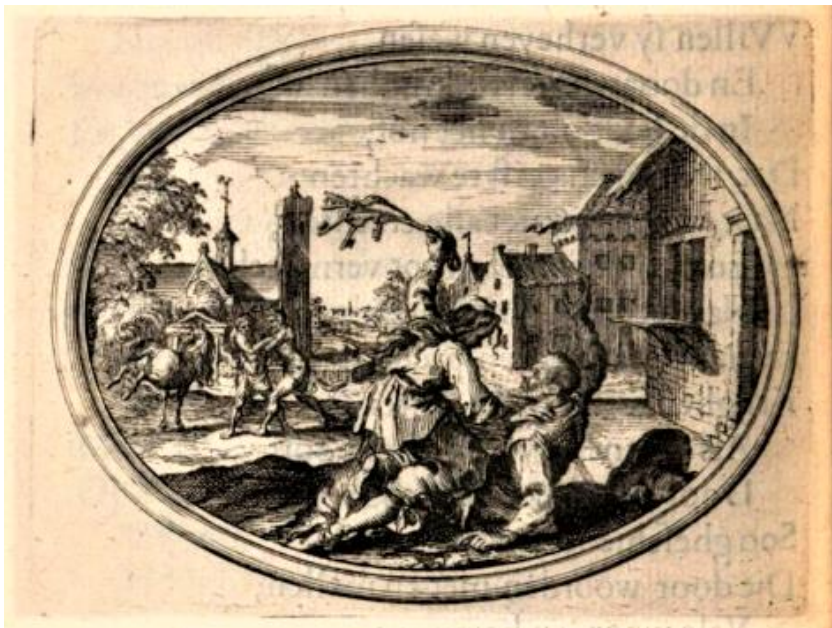
Dheescher stelt in faulte dat de verweereghe wezende jonghe dochter – haer zoo verde vervoordert ende vergheten heeft als vleeschelicke conversatie thebbene met **Pieter Cappelle** – wesende ghehuwet man – ende alsoo met hem te leven in adulterie – boven dat den zelve oock haeren compere was – zulcx dat zy verweereghe byden voornoemde Capelle ghewonnen ende ghebaerst heeft een kyndt

Ende alsoo tzelve niet lydelyck en es zonder condigne punitie – anderen ten terreure ende exempel –

soo eist dat de heescher sverweereghens laste es dienende van desen heesch

Tendeerende daerby ten fyne dat de voorseide verweereghe ter cause van tvoorschreven adulterie – ghecondempneert wert in alsulcke boete - peyne ende amende – tzy civile ofte criminele – zoo de juge naer d'exigentie vande zaeke in rechte ende justitie bevynden zal te behooren – metghaders inde costen van de processe ter tauxatie

24 september 1643 – Anthoine du Bureau – de herbergier afgeslagen – SAP 127B – Nummer 76

Anthoine du Bureau – oudt xlij jaeren ofte daerontrent – herbergier binnen deser stede – ghehoort ende gheexamineert byden bailliu van officie tweghe –
tuught ende verslaerst op eedt -
dat ghisteren tot inden nacht ghedroncken heeft tzyne herberghe **Jan Bailly** met diversche andere ghelachnooten ende alsoo de zelve niet meer en begheerden de

voornoemde bailly in heurlieden gheselschap thebbene –
soo heeft den depositant hem ghezeyt dat hy op een ander plaetse zoude vertrecken –

twelcke ghedaen hebbende –
heeft nietmin ter cause van dyes opden depositant vergramt gheweest inder voughen dat hy hem vantierde dat hy hem wel zoude hebben eer dat hy vuytten huuze zoude gaen –
ter presentie van Pieter Messelein ende Bruyde filius Maerten ende mitsdien blyfvende aldaer dryncken –
zoo eist gheschiet dat hy depositant bachten es ghegaen omme zyn peerdt te bestellen ontrent de een heuren naer de middelnacht – twelcke den voornoemde Bailly ghewaer zynde – heeft den depositant byde achterdeur verwacht ende ter wylent dat hy besich was met zyn waeter te maeken – zonder spreken – heeft hem ghegheven met zyn vust eenen slach in zyn aensicht met zulcke vechemente – als dat hy daermede ter aerden ghevallen es – ende daerdeure teevemael bebloet gheweest – twelcke gheschiede ter presentie van de selve Bruyde – daernaer zyn dadelick – door tgerucht – ter adistetrie ghecommen Jan Babelaere – Jacob Floor – Ghelien van Damme ende andere – dye den voornoemde Bailly omme voordere questie te schuwen vuytten huuze ghesteken hebben – twelcke ghedaen hebbende –
zoo heeft de voorseide Bailly opde depositant gheroopen van butten opde maerckt –
ghynen bogghere – ghynen haennen – compt butten –
tzelve ten vele verscheyden stonden repeteerende – zonder dat de depositant butten zynen huuze heeft willen gaen ofte hem tminste miszeyt –
twelcke hy weet vuytte redenen voorschreven als draghende alsnoch eene blaauwe ooghe door den zelve slach –
sluyttende voorts zynde depositie –
desen xxiii septembris 1643
by laste Anthoine Du Bureau

3 oktober 16343 – Boeten – SAP 251

Gillis Waels verweerder contra **Pieter Dupuis** heescher omme vj pond parisis ter cause den verweerder gheploct heeft hommelblaen

Opden vj der voorleden wesende heilich dach met costen

Jan de Meulenaere verweerder contra den zelve heescher omme de beote van iij pond parisis ter cause den hsscher heeft ghevodnen sverweorders coebeesten in thommelhof van Jan Verclytte schade doende den xj 7bris latsleden – met costen

...

Catheryne vande Zande verweereghe cotnra den bailliu causa officij heescher omme de boete van xiju pond parisis ter cause de verweereghe voormaels ghewonnen hebbende een kyndt met **Augustyn Jacobssoone** haer diesnietjeghenstaende andermael vervoordert heeft vleeschelycke conversatie met hem te heben – tenderende vuterlyck dat zy ghecondemneert werdt in alzulcke boete ende peine als bevonden wert te behooren – met costen

6 oktober 1643 - Gervelgatmolen - SAP 370 - folio 335verso

Gheleyn Maerten ende Cathelyne filia Domyn Vermeulen zynen huusvrauwe onterfden hemlieden ende erfden **Jacquemyne filia vande zelve Vermeulen**, alhier present ende accepterende inde twee deelen van vyfve van een coornwyntmeulen ghenampt **de ghevervelghatmeulen** met de wal daerneffens ende huusinghen ende alle de groene ende drooghe catheelen daermede ghaende, metgaders prys ende alle tghonne de vercoopers daerinne zouden moghen trendeeren, omme xij schele te godspenninck

te lyfcoope xij pond

ende van principaale coope de somme van hondert tzeftich ponden grooten vlaems,
de voorseide twee deelen van vyfve, alle rentendaeruppe gheeffecteert mette verlopen te
myncken van de coopsomme tot daete deser ende tsurmuus te betaelen, ghereet
noch in pachte aen Ghelyen Colaert, ende Bernaerd Desprey, volghende de pachtbrief
dannof zynde,

voorts worden de vercoopers ghehouden de cooper te garanderen over hun vyfste part van
zeecker proces gheintenteert ende vervolght by Rogier Baes - tot laste van tgenerael
sterfhuus van de voornoemde Domyne Vermeulen ende alsoo amman deser stede ghesaisiert
hadde tvercochte part ten verzoucke van Antheunis Mazeman,

soo ist dat nietmin derfvenisse gheschiet es, zonder prejuditie van dyes mits dat de coopeghe
rentie zal hebben van pennynghen scoopschats tot anderstont voldaeen wort, aen tgonne van
tzelve saissement dependeert boven dat dheer Malliaert vande Goesteene djonghe, alhier
medecompareerende

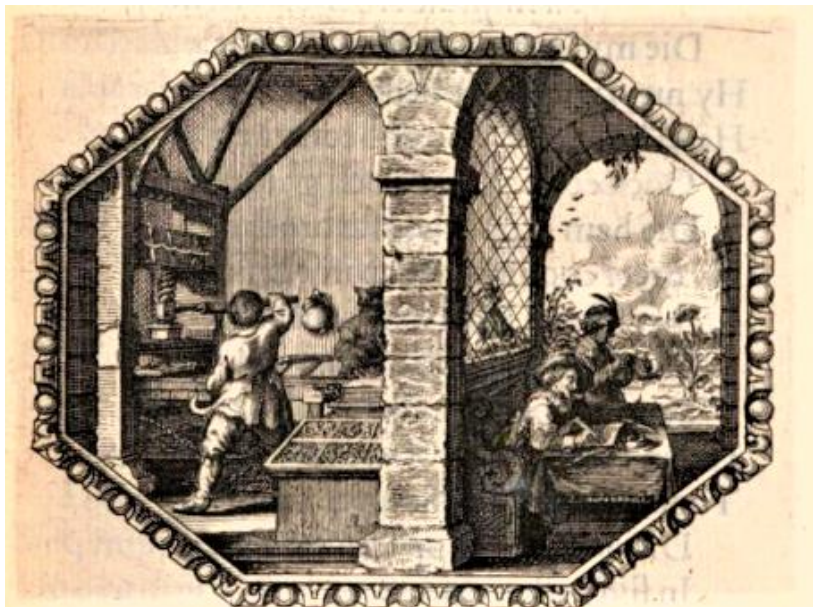
hem darvooren borgh ende principael verkent heeft

metgaders voor tgonne vuyt tzelve saissement es resulterende, verclaerende voorts
weederpartyen by eede dese alienatie niet te gheschieden tot proffycete van eenighe van dooder
handt

actum ut supra

Present dheer jacques Wyts, burghmeester, Jaecques Folcke filius Jan, meester P. Makeblyde
ende Jacques Roseré, vervanghende Jan Devos, schepen

9 oktober 1643 – Ommestelling – Resoluties – SAP 469

Opden 9den octobris 1643
ter vergaderinghe van **sire
Mattheus Deslions**
religieus vande abdie van
sinte Bertins ende
ontfangher van de
goedynghe van de zelve
abdie onder dit jurisdictie,
vutten name vande heere,
burghmeesters, schepenen,
raeden ende notable

Gheraemt, gheresolveert
ende goedt ghevonden tot
laste van de ghemeene op
ende inzetenen deser stede
ende jurisdictie metgaders

bedryfvers van landen onder de zelve resorterende, eene dobbel ommestellynghe omme mette
portee van dire te betaelen ende volstringhen den vutcoop van personel logement van
soldaeten voor den anstaende wynter te betaelen in drie egale paiementen te weten een derde
gheret, een derde binnen een maent ende trestant binnen een maent daernaer, de zelve te
do'ene opden ouden ende ghecoustumeerden voet by toelage vande wet.

Eodem

Gheresolveert t'amplieren tstatuut vande valecke als dat d'officieren zullen vermroghen van
nu or tan de wolle ghebrocht van butten dese jurisdictie in huus ghedaen ende ghesoldert, te

warranderen binnen de zelve huuse ende alonne daer de zelve gheleghen werdt, daertoe zij acces zullen hebben t'allen tyde last hemlieden goedt dunckten zal zonder dat hemlieden iemant refus ofte obstacle zal vermoghen te doene opde boete an zes ponden parisis deen helft ten proffytte vande aermen ende dander helft ten proffytte vande officieren.

24 oktober 1643 – De Kalkzak – Processen 1643

Robert Proventier, burghemeesters en schepenen, doen de ondervraging

Maillart Rouselle, gaernetwynder van synen style, oudt 18 jaeren ofte daeromtrent, oorconde, ghedaeght gheweest ende geexamineert, tuyght ende verclaerty waerachtigh te zijne, dat hij s' maendaghs 8° juny lastleden, naer het scheiden van de ghelidt, gaende van de St. Joorisgilde, gheweest heeft bachten den huuse ende herberghe gheenaemt **de Calcksak**, bewoont by **Christiaen Van Cayzele**, alwaer an **de boltra**, op eenen bank was zittende **Pierre Pene**, heescher, hebbende alsdanne sien loopen **vut malligheyd**, **Jan Deroo**, verweerder, naer **Ghelein DeConynck** omme een toeback pyppe ende al passeren den zelve heescher van de banck ghelopen, dat hij ter aerde ende in de boltra wiel ende de verweerder, hebbende den depositant oock ghesien, dat naer dien den verweerder opgestaen was, den heescher eeniche tyt bleef legghen, al jammerende ende lamenterende, zeggende dat zynen aerm ghebroken was, ghevende voor redenen van wetenschap voor heeren, alsoo ghesien ende ghehoort te hebben, voorder niet wetende ter materie dienende, sluit sijn depositie die hy naer lest mael heeft onderteckent

Jacobus Berat woonende **In den Calfsack** is gecallangiert van twee tonnen groot bier op den 28ste ougst 1729 boet 6 – 0 – 0

Op den 22ste julius 1738 heeft **Jacobus Voeye** woonende in de herberge gheenaemt de calfsack ghelieldert twee tonnen groot biere ende niet ghedeclareert om te warranderen – is ghecallangiert in de boete van drie pont parisis ider tonne op den 27ste 7 bre 1738 – 6 – 0 – 0

Jacobus
op den 22sten Julij 1738 heeft ~~Jacobus Voeye~~ ^{Jacobus} ~~woonende in de herberge gheenaemt de calfsack~~ ^{woonende in de herberge gheenaemt de calfsack} ghelieldert twee tonnen groot biere ende niet ghedeclareert om te warranderen is ghecallangiert in de boete van drie pont parisis ider tonne op den 27sten 7bre 1738 6-0-0

25 oktober 1643 – Vernieuwing vande wet der stede van Poperinghe - SAP 436

Wet der stede van Poperynghe vernieuwt by Sire Mattheus Deslions religieus vande abdie van Ste Bertins ende ontfangher vande goedynghen van de zelve abdie onder de selve jurisdictie daertoe gheautoriseert by ende van weghen myn eerweerde heere prelaet van Sinte Bertins temporel heere der zelve stede opdenxxvden 8ste xbris 1643

Burchmeester vane commune – Deheer Jaques Wyts
Burchmeester vande wet – dheer Guillaume Pierins

Schepenen

Jan Rouvroy – Jacques Folcque filius Jans – Niclais Beke – meester Jos Cheis djonghe – Jacques Folcque filius Frans – Niclais vander Maerle – Jan de Vos – Mathieu van Renynghe – Chrsitiaen Floor – Andries de Zagher
Tresorier – Jan vande Goesteene filius Maillaert

Quartieren van berechte

1

Jaques Wyts BVC – Niclais Beke – Andries de Zagher

2

Guillaume Pierins – BVW – Meester Joos Cheis – Christiaen Floor

3

Jan Rouvroy – Jaques Folcque filius Frans – Mahieu van Renynghe

4

Jaques Folcque filius Jans – Niclais vander Maerle – jan de Vos

Raeden ende notable ghemaect ende ghecooren by burghmeesters ende schepneen opden xxvden 8 bris 1643

Jan vande Goesteene filius Maillaert – Willem Floor – Robert Proventier – Rodolph vander Leeuwe – Frans Pierins – Meester Pieter Makeblyde – Jan van Renynghe filius Caerle – Niclais Cambray – Niclais Jacobssoone – Jacques Diedeman – Jan Maerten – Robert Bonte
Folio 84

Notable

Dheer Jaques Wyts BVC – Jaques Schevele – Jaques Proventier – Maillaert vande Goesteene doude – Jan Folcque – Gillis Pierins – Ghilein Wenis – Jacques Melis – Jacques van Landeghem – Chrsitiaen Maes – Pieter van Renynghe – Augustyn Jacobssoone – Pieter Keerne – Jan de Roode – jan Roens filisu Vincent – Clis Diedeman – Clais de Vos – Clais van Renynghe – Lodewyc van Renynghe – frans van Damme filisu Augustyn – Frans Ferou – Jacques vande Wynckel djonghe – Frans Bardoul

Refectiemeesters – Jacques Folcque filius Jan – dheer Rodolph vander Leeuwe
Controlleur – dheer Frans Pierins

Verpachtynghe ghedaen by d'heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe vande assysen ende rechten de stede by octroye competerende op wynen - ghebranden wyn - bieren - azyn ende calchiede voor den tyt van zes maenden int regard vande bieren - inneghaende opden jste novembris 1643- ende expirerende ultima aprilis 1644 – ende d'ander voor den tyt van een jaer innegaende alsvooroen ende expirerende ultima 8bris 1644 - opde conditien ende statuten ghedeclareert danof djste ende 2de keersse ghebrandt waeren inde wetcamer den xxixste 8bris 1643 ten thien uren naer noene

De pacht vande wynen gaat naar Jacques Steven d'oude – voor jm xvj pond parisis

De pacht vande azyn gaat naar Jacques Steven

Folio 85

De pacht vande calchiede gaat naar Piter de Dammere de jonghe

De pacht vande ghebranden wyn gaat naar Jacques Steven

De pacht van tseyser meyken ende claerette gaat naar Andries Masselis filius Maillaert

Den pacht vande bieren en es niet inghestelt nochte verpacht nemaer hebben weerden ende weerdinnen vermaect zoo volght:

Vermaeck van weerden ende weerdinnen ende andere hemlieden gheneerende met bier te tappen ende venten binnen dese stede ende jurisdictie met het collegie vande wet ghedaen nopende de rechten deser stede competerende opde bieren – groote ende cleine – voor den tyt van een half jaer innegaende prima novembris 1643 ende expererende ultima aprilis daernaer 1644 opde conditien ende besrpeken by voorgaende vermaecken ghedeclareert –

Zoo volght :

Frans Ardaen heeft vermaect voor een half jaer innegaende enede exspirerende alsvooren voor de somme van lxxvj pond parisis

Andries van Damme heeft voro ghelycke saison voro de somme van lx pond parisis

Jan de langhe heeft vermaect voor jc lvj pond parisis

Jan de Landtsheere insghelycx voor lx pond parisis

Jan Vraemboudt heeft vermaect voor lxxvj pond parisis

Va Frans Kyndt voor xlviij pond parisis

Frans de Quidt heeft vermaect voor jc viij podn parisiis

Jacques van Cayzeele voor iiijxx iiij pond parisis

Pieter de Worm insghelycx voor xlviij pond parisis

Jan Cuulooghe heeft vermaect voor xlij pond parisis

Ghilein van Damme heeft vermaect voor lxxvij pond parisis

Folio 86

Clais Pieren totter Goort Eecke heeft vermaect voor xlviij pond parisis

Frans Wydoot heeft insghelycx vermaect voorjc lvj pond parisis

Jan de Zwarte heeft vermaect voor jc pond parisis

Va Jaques Vasseur voor – iiijxx xvj pond parisis

Frans vande Kynderen – jc xiiij pond parisiis

Christiaen Behaerelle insghaelicx – iiijxxx pond parisis

Pieter Schonaert heeft insghelicx vermaect voor lxxvj pond parisis

Jan de Mey insghelycx – lxxvj pond parisis – borghe Jaques Floor – present Renynghe v 8bris

Christiaen van Cayzeele heeft vermaect voorlx pond parisiis

Va Frans van Damme- lx pond parisis

Antheunis du Bureau heeft vermaect voor – jc viij pond parisiis

Bertholomeus Liebaert heft vermaect voor – lxxvj)podn parisiis

Corneel Capelle heeft gheaccordeert voor vier maenden voor iiijxxiiij pond parisis

Geconsenteert **Willem Scherrier** te timmeren een huus ende herberghe neffens **tRootCruus** ande Casselstraete binnen dese jurisdictie mits by hem ofte zynen pachter betaelende voor stede accysen opde bieren ter zelve herberghe ghevent ten advenante van zes ponden grooten vlaensch by jaere den tyt van drie jaeren zonder voorder te beghinnen vande tyt datmen aldaer tappen zal

Actum present 't collegie van de wet – xix en xbris 1643

Begonst tappen te mey 1644

Pieter vande Marasche heeft verameckt vande steaccysen tot meye 1644 voor xl pond parisis
Pieter Everaert heeft vermaedt voor zeven maenden exspiderende ultima 8bris 1644 voor jc
lvj pond parisis
Va Jaspas Pyck heeft vermaect voor ghelycke zeven maenden voor lxxij pond parisis

26 oktober 1643 – Nicolaus Tlam in de problemen – SAP 128A – nummer10

Voor myne heeren burchmeesters ende
schepenen der stede van Poperynghe

Intendit ende employ van enqueste
den baillieu der zelve stede – causa
officy - heescher – jehens Nicolaus
Tlam - verweerder

Alvooren dheescher employeert ulieden
heeren ordonnerende by divissie te faicte

Ende omme ... te probeeren
t'inhouden van zyne tichten
gheemployeert voor heesch – believe

myne voorseide heeren te hooren end examineren op eede de gemargineerden – Joos de
Byzere filius Joos – Jaeneken Waels filia Jan – Christyne de dochter van meester Christiaan
duHamel – dheer Jacques Wyts – Marie filia Jacques Vincent – Pieter Janssen –
Jaeckemynken Keerne – hemlieden daer uppe bevraeghende metghaders op de circumstantien
ter materie dienende – hemlieden corts recollerende op heurlieden preparatoire depositien

Informatie preparatoire ghehoort by my notaris onderschreven gheadmitteert inden
priveen raede van zyne majesteit – tot Poperynghe residerende – ter presentie vande
ghetuughen naerghenoemt ten versoucke vande wedewe d'heer Ghilein Diedeman d'oude
ende Franchoyse Diedeman haere dochter huusvrauwe van Niclays Tlam opden xxvj 8bris
1643

In de marge staat er:

Opden x januari 1644 present dheeren **Jacques Wyts ende Nicolaus Beeke ende Andries
de Zagher** – schepenen – informatie judicieele gehouden ten verzoucke vande wedewe van
d'heer **Ghilein Diedeman ende Franchoise haere dochter** - den bailliu met hemlieden
ghevoucht – zoo zy in cause syn heeschers in materie van injurie jehens ende ten laste van
Nicolaus Tlam opden intendit byde heescher overgheleit naerdien ghebleken es dat Michiel
Manie djonghe den verweerder ghedaecht heeft op hedent omme de naervolghende oorconden
by eede te zien stellen.

Joos de Byser filius Joos – hovenier ende ghe-eedt hommelszacker – tot Poperynghe – oudt
xxvij jaeren ofte daerontrent – tuught ende deposeert op eedt – goede memorie te hebben ende
waeractich te zyn dat hy opden laetsten 7ber laetst leden gheweest heeft ten huuse van de
wedewe vande voornoemden Diedeman inden avontstondt met diverche plockeghen van
hommel – alwaer gehommen heeft Nicolaus Tlam voornoemt - daerupp ten diversche
stonden (zonder dat de deure gheopent wiert) ende vraeghende naer zyn huusvrauwe ende
alsoo die van binnen meenende dat hy Tlam by drancke was – namentlick Cathelyne ende
Jaquemynken Diedemans – jonghe dochters – zeyden dat hy Tlam zoude van daer gaen en

heeft tzelve niet ghedaen – nemaer ter contrarien met fortse met zynen voet ghestoken opde voordeure vande voornoemde huuse end daernaer opde selve ghesmeten met brycken ofte steenen – ten drye ofte vier stonden – waeruppe de voornoemde dochters zeyden dat zy t’hem wel verleeren zouden – **gaet deure ghy drouven fielt** ende dierghelycke – waernaer den voornoemde Tlam ghesmeten heeft met een haelfve brycke dweers deur de gleufveynster – zoo dat de zelve veynster ende steen inden vloer viel vande voornoemde huuse in peryckel van yemant te quetsen – roupende: **ghy toveresse** – ende alsoo vertreckende – Sluutende daermede zyne depositie naer dat hy redenen gaf – t’zelve alsoo ghehoort thebben - zonder meer te weten ter materie dienende ende is onderteckent – tmarcq Joos de Byzer filius Joos.

Janneken Waels filia Jan – jonghe dochter – oudt xxxix jaeren – woonende tot Poperynghe – tuught ende depodeert op eedt waerachtich tee wesen dat zy opden laetsten der voorleden maent gheweest heeft ten huuse vande wedewe vande voornoemde Diedeman naer t’plocken vande hommelm – mette twee dochters van meester Christiaen DuHamel – Jacquemyen Kernes ende Cathelyne Provo – alwaer ontrent den acht ofte neghen uren inden avondtstondt gheclopt is gheweest ten vyf ofte zes differente stonden – ende die van binnen hoorende dat het was Nicolays Tlam – zoo zy aen zyn spraecke verstonden – en wierdt niet gheopent – zoo dat hy Tlam riep totte deposante dat zy de deure zoude open doen – die zeyde dat zy gheen deuren open en dede in ander lieden huusen – zulkerwys dat hy Tlam ghesteken heeft met fortse ende ghesmeten met steenen – zoo dat zy vreesden dat hy de deure inde vloet zoude ghesmeten hebben – ’t zelve continuerende tot vier ofte vyf stonden ende roupende – compt uut ghy toveresse – zonder yemant te naemen – oock smytende een gheheele glaesenveynster inde vloer met een brycke – zoo forselick dat de deposante – zoo zy niet vergaen en hadde – ende de voornoemde wwedewe in peryckel waeren van dies griefvelick ghewondt te zyne Sluutende daermede haerlieden depositie aner dat zy rede”nen geeft t’zelve alsoo ghehoort thebben odner staet t’marcq Janneken Waels.

Henrye¹¹ de dochter van meester Christiaen du Hamel – woonende te Poperynghe – oudt xix jaeren – oft daer ontrent – tuught ende depsoer op eedt goedt onthoudt thebben ende waerachtich te zyn – dat zy gheweest heeft swondaeghs den aletsten 7ber laetstleden ten huuse van de wedewe van de voornoemde Diedeman mette voorgaend deposanten ende ander plockeghen – alwaer is commen plocken ontrent den ix uren in den avondtstondt Nicolays Tlam tot vyf ofte zes keeren roupende op Jaene Waels dat zy de deure zoude open doen die daeroppe verantwoorde dat haer tzelve niet toe en stondt – zoo dat hy Tlam met fortse ghesteken heeft ende oock ghesmeten opde zelve deure vyt ofte zes keeren – ghenouch om de deure inde vloer te smyten – zoo dat zy deposante ende ander plockeghen tzelve vreezende vertrocken tot inde caemer – naerdien welke hy Tlam smeeet een halfve brycke ende eenighe stee’n sticken datter een gheheele graeseveynster in sticken viel – in peryckel van yemant te quetsen – roupende ghy Toveresse – comt uut – zoner yemant te namene – waeroppe Cathelyne Diedemans zeyde dat zy den voorseide Tlam wel verleeren zoude ende dat zyt tzelve woordt hem zoude doen deur den hals haelen – zoo dat hy daer naer vertock – Sluutende daermede haer depositie naer dat zy redenen gaf t’zelve alsoo ghehoort te hebben ende is onderteckent Henryca du Hamel

¹¹ Henry – hendrica - ° 5 oktobe 1625 – in Sint Bertinus – dochter van Christiaen en Christyne Van damme

D'heer Jaques Wyts – burchmeester vande commune der stede van Poperynghe voornoemt – oudt lxvij jaeren ofte daerontrent – tuught ende deposeert op eedt dat hy vrydaeghe laetsleden drye weken – wesende ijde der loopende maent ghewandelt heeft op de maerct met heer ende meester Gheraerd Doeulle - vicepastor van Ste Bertins en den greffier der voornoemde stede –

alwaer hemlieden toeghecommen is Nicolays Tlam verhaelende dat hy sanderdaeghs te vooren gheweest hadde ten huuse ende keete van de wedewe Ghilein Diedeman – zyne schoonmoeder om te hebben kennisse van de hommel – die hy zeyde gheplockt te wesen by ofte van wegghen zyn huusvrauwe op een zyn ofte zyn kynderen hommelhoff – zegghende dat hy gevraeght hadde om binnen te gheraeken ten huuse van zyne voornoemde schoonmoeder – daer zyn huusvrauwe zoude gheweest zyn – en dat zy hem niet en wwillden binnen aleten ter oorzaeke van welcke hy kende opde deure ghesteken endee ghesmeten thebben – ende niet connende openynghe cryghen – zeyde dat zyn zootjen hem eenen steen gaf ende dat hy daarmede een glaseveynster in sticken smeeet – waer van den deposant hem berispende ende vermaenende tot beterynghe end dat het goedt waere dat hy payselick zoude leven met zyn huusvrauwe - heeft hy Tlam onder andere propoosten gheseyt dat zyn voornome huusvrauwe van gheen ander handen en zoude sterfven als vande zyne – zyne redenen zyn dat hy tzelve alsoo ghehoort heft – staende inde teghenwoordighe van de voornoemde persoonen – t'oorconde ende is onderteckent J. Wyts

Marie filia Jacques Vincent – jonghe dochter tot Poperynghe – oudt xxij jaerren ofte daerontrent – tuught end depsoeert op eedt dat zy int eerste van meye laetstleden gheweest heeft ten huuse van Nicolays Tlam ende aldaer besigh zynd met thuis te helpen huusschen - is ghebeurt dat den zevle Tlam en zyn huusvrauwe onerlynghe ghehadt hebben twistighe worden – nemende hy Tlam eene drye pryntecanne met bier ende daarmede met fortse smytende naer thooft vande zelve zyn huusvrauwe – zulcker wys dat zoo zy den slagh ofte smete niet ontweken en hadde – zy in pericle was van doot ghesemten ofte grefvelick ghewondt te zyne – zegghende voorts hy Tlam tot zyn voornoemde huusvrawue – ghy caroigne – biecht U – t'is u laetste ure – ende drieghende haer te slaen emt eenen stock – die zyn huusvrawue hem uutte handen wrongh – zegghend dat zy deposante zoude buuten gaen om moordt te roupen – twelcke hy Tlam wierdt beletten - Haer rredenen zyn dat zy tzelve alsoo gehoort ende ghesyen heeft Sluutende daarmede haere depositie – Odnr stets tamercq Marie Vincent

Peter Sanssen filius Adriaen – jongman te huwen – oudt achthyen jaren ofte daerontrent – tuught ende deposeert op eedt goede memorie thebben ende waerachtich te zyn dat Clays Tlam ledien ontrent een maendt ofte vyf weken – zyn huusvrawue gheslegghen heeft – zoo zy ghynggh op sheeren straete uut haeren huuse met vuysten tot twee ofte drye stodnen – slande oock een zyn kyndt dat zy op haerne aerm drough – twlecke hy alsoo

ghesyen heeft.

Sluutende daermede zyne depositie - onder staet Peter Sanssen.

Margriete filia Clays Ollivier – jonghe dochter – oudt xvij jaeren ofte daerontrent – tuught ende deposeert op eedt – goedt onthoudt thebben ende waerachtich te zyn dat Niclays Tlam swonedghe naer Ste Matheusdagh laetsleden – zyn huusvrawue zoo zy met een kyndt uut den huuse vertrock gheslegghen heeft met vuysten – over hals over necke te ntee ofte drye stodnen – haer oornaemende – zoo de deposante verclaert gehoort ende ghezyen te hebben.

Sluutende daermede haere depositie als niet breeder wetende te materie dyenende – onder staet tmarcq margriete Ollivier.

Aldus ghehoort ende ghedeposeert – present Mahieu Verzoo ende Mahieu van Houtte – gehtuughen hiertoe aenzocht den 26 octobrer 1643 – t'oorconde ende is onderteeckent tmarcq Mahieu Verzoo ende Mahieu van Houtte ende G. Wenis notaris

Quod testor G.Wenis – notaris

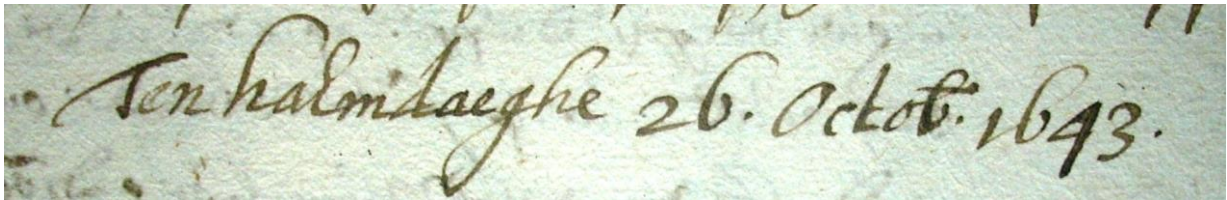
Christine de dochter van meester Chrsitiaen Du Hamel – huusvrauue van Daniel van Cayzeele djonghe – oudt xxj jaeren ofte daerontrent – oorconde ghedaecht – ghehoort ende gheexamineert naer eedt ghedaen – tuught ende verclaert goede memroie te hebben dat zy neffens haere zuster opden laetsten 7bris latsleden gheploct hebbende voor de wedewe van Ghilein Diedeman – aldar tsavonts tusschen den 8 ofte neghen ghecommen es cloppend opde deure Ncolays Tlam ghesmeten opde deure ende gehroupen tgonne ghementioneert byde depsoitie van desposantes zuster naerdien de zelve haer vooren ghelesen es en zy depsoante haer daeranne rfereert ende verclaert tinhouden der zelve van worde te worde te zyn waerachtich als tzelve inder voughen ghehoort te hebben – voorder niet wetene – sluut haeredepositie

Christen Du hamel

Cathelyne Provoost – oudt omtrent xl jaeren – oorconde ghedaecht – ghehoort ende gheexamineert ne reedt ghedaen – tuught ende verclaert warachtich te zyne dat zy in tlatste van septembr latstleden – hommell gheploct hebbend omme de wedewe Ghilein Diedeman – tsavonts wesende thaeren huuse ghecommen es cloppende opde deure – zeker persoon – presumernde het gheweess te hebben Nicolaus Tlam – rouppende op Jaene Waels omem

binnen te zyne – ten einde zyde deure zoude open doen – waeroppe zy andwoordde daerto nit gheautorizeert te zyne – heeft den voorschreven persoon ghesmeten met steenen door de veinster - - zoo dat en ahdde gheweest dat die van binnen ghevlucht whadden iemant ghequetst hadde gheweest end aloo een van de dochtrs vande voroschrven Dedeman zed – passaqi ? - hoorde de deysante den gonnen butten zynde profereren het woort toveresse – zondr iemant te namen – nochyte de depsoant ooc weet te wiens laste dat ghezeit wiert – voroder niet wetende ter materie dienende –
Sluut haere depositie
By laste Catheryne Provoost

26 oktober 1643 – Mouterij naast het Puckelstraatje in de Yperstraat – Halmen

A photograph of a handwritten document in Dutch. The text is written in a cursive script and reads: "Ten halmdaeghe 26. Octob. 1643." The paper appears aged and slightly stained.

Nicolais Tlam ende Franchoise Diedeman zynne huysvrauwe metghaders **Gheleyn Diedeman** als voocht van de zelve Tlam

Ten respecte hy Tlam gestelt es in curatele byden weth desere stede, naer vercoopynghe ter haulce ende drye sondaegsche kerckengheboden, gheschiet met consent vande zelve weth aghtervolghende dappostille op requeste in daeten iij deser maent van october onderteecken F. Elleboode, onterfden hemlieden ende erfden **Jaecques vande Wynckele** by desen present ende accepteerende **in een huus ende erfve mette Mouterye**, meuren, stallynghen ende alle andere drooghe ende groene catheelen daerop staende, mortelvast, naeghelvast ende cavelvast - gheene ghezondert, nocte ghereserveert, staende ende liggheende **aen de Iperstraat** deser stede, paelende – meest **oost het Puuckelstraetjen** - van zuuden inde schipvaart, westen thuus ende erfve van Robert vn Goesteene, ende van noorden dYperstraete, om handt daeraen te slaene van stonden aen, omme te godspenning xl schele, t'hoofcleed lx pond, te lyfcoope xlvij schele, trecht van clerck, rouper, erfven ende onterven, scoopers laste, zoo oock scoopers laste es xvj pond over trecht van de hoochsten instelder, ende van principaale coopsomme van drye hondert neghentich ponden vyfthien schellynghen grooten vlaems, daervan den cooper als laetst verhoogher deduceert acht ponden grooten van ghewonnen wynpennynghen,; Was voorts ghecoditonneert dat de cooper zoude myncken opde principale coopsomme de gezette lasten, naemelick een erfelicke losrente van xvj pond grooten vlaems tsjaers, ten proffycyte van dheer Jan vande Goesteene met tverloop tzydert de creatie gheschiet – de xsxijde january 1642 boven een verbant van iijd guldens in daeten vde january 1639 Verclaerende by eede dese alienatie niet te gheschieden tot proffycyte van eenighe van dooder handt
Actum ut supra

7 november 1643 – Vleselijke conversatie met de dienstmaarte - SAP 127B - nummer 62

Heesch omme den baillieu -
causa officij heescher contre
Christiaen Venoot verweerder

Voor myne heeren
burgmeesters ende schepenen
der stede van Poperynghe
Heesch ende calaingne omme
den baillieu der zelve stede -
causa officij heescher jehgens
ende tot laste van Christiaen
Venoot verweerder
d'heescher stelt in faicte dat den
verweerder wesende ghehuwet
man hem heeft vervoordert

veesschelick conversatie thebben met *niet ingevuld* ... zyne dienstmaerte –
inder voughen dat zy by hem bevrucht es ende in staete van baersen een kyndt -
Ende alsoo dusdaenighe zeake niet lydelyck en es - zonder condigne punitie naemelick int
regard van de verweerder -
wesende wel ghestaet huussittende man met vrouwe ende kinderen - dye de zelve zyne
dienstmaerte behoorde goedt exempel ende instructie ghegheven hebbene inde plaetse van
met haer te leven in adulterie –
soo es dheescher ghenootsaect sverweorders laste te dienen van desen heesch

Mitswelcken nemende
conclusie- tendeert ten fyne dat
den verweerder by ulieden
heeren sententie diffinitive ende
over recht ter cause van 't
voorseide adulterie -
ghecondempneert wort in
alsulcke boete - peyne ende
amende tzy civile ofte criminele

–
soo in recht ende goede justitie
bevonden wert te behooren
metghaders inde costen vande
vervolghe ter tauxatie.

De verweerder 'kent' de feiten -
hem stellende ter gratie vande

wet ixde november 1643

7 november 1643 – Vriendschap – SAP 127B – nummer 38

Voor myne heeren burghmeesters endee schepenen der stede van Poperynghe

Heesch omme joffrauwe Marie Deschotter – weduwe van dheer Ulderyck Nicolais vande
Leeuwe – den bailliu der zelve stede – causa officij met har ghevoucht – heescherghie in
materie van injurie

Jeghens dheer Rober Proventier verweerder

Alvooren dheeschereghe doet noteren dat zoo wel de gheestelick als werelelicken rechten elcken strictelick vebooden ende gheinterdiceert es – anderen tinjurieren – niet meer met woorden wercken als andersins – op peine van tincurreren de berucken – peynen ende amenden als naer dexigentie vande zaeke daerby ghestatueert wordt

Twelcke ghepresupneert es warachtich dat den verwerder opden xxxden july 1643 wesende inde qualiteyt als burghmeester vande weth – colelgieliter vergadert metten selv weth inde schpencaemer – hem zoo verde vergheten eheft als aldaer inden aventston questie te mouveren met dheer Rodolph vander Leuwe – voorschepen der selve stede – sheeschereghes zoone – hem aenzegghende diversche incivile ende injurieuse woorden

Daarmede niet te vreden wesende – nemaer continuerende in zyne melevolentie – heeft hem noch vervoordert – naerdien hy den voroneomde voroschreven butten verroopen hade – met grammen ende evelen moede hem annesprekende – oock te zegghen in dese woorden – U moeder – tenderende dheescherghe – heeft veele vriendschap ghedaen – ter presentie ende aenhoroen van zyne confreren – wesende inde selve schepencaemer ende andere supposten.

Waeruutte niet anders en es te verstaenen dan dat de verweerder dheeschereghe wilde optyghen dat zy oneerelick zoude gheweest hebben dne met andere gheboeleert.

Overzulcx vynt dheeschereghe haer daerdeure zeere grotelick gheinteresseert – als tot noch toe gehstaen hebbende ter ghoeder naeme ende faeme voor eenen ieghelick metghaders haere kynderen – alsnu in gheestelicke ende werelicke staete – dye daerdeure zouden moghen ghereputeert wesen – illegitime ende dannnof ghetaxeert

Ende alsoo dusdaenighe injurien niet lydleick en zyn – naemleick in eenwel ghepolicierde platse zonder condigne punitie ende rreparatien – es dheeschereghe ghenootsaect sverwerder laste te dienen esen heesch

Mitswelken nemende conclusie -ttendeert ten fyne dat by uliende heeren sententie diffinitifve ende over recht ghezeyt end ghevonnist wordt – den verwerder te compareren in oopene ghebannen vierschaere ende aldaer glotoshooft te bidden Godt ende justitie verghevenisse – metghaders te verclaren hooghe nede overluut ter presentie vnde heeschereghe in zoo verde zy alder present begheert te zyne – dat hy de voroseie injurien tonghelcyk ende met quaeder cause vuyt ghespooken ende gheprofereert heeft – end mitsdien de zelve revoocerende oock verclaerende dat alle tzelve hem hertelick leeet es – vorots dat hy verweerder ghecondempneert wordt jaerlickx te lveren vier rasieren coorne omme dye te converteeren in broode end te distribueeren aend ghemeene aermen deser stede -vyutterlick in alsulcke peyne – boete ende amende alle den juge naer de meriten vande zaeke in justitie ende rechte zal bevynnen te behooren – metghaders ande costen van desen vervolghe ter tauxatie – onder alle behoorelcike imploratie ende protestatie als naer style

Andwoorde omme dheer Robert Proventier – verweerder teghen joffrauwe Marie Dechottere – wedwe van d’heer Ulrycke Nicolais vander Leeuwe – den bailliuw causa officye medeghevought – heeschereghe

In materie van injurien voor myne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poeprynghe

Alvooren de verweerder ontkent dheeschereghe gheinjurieert hebben

Zoo hy oock ontkent t’haeren laste eenighe lasterynghe ofte defamatoire woorden te hebben gherofereert

Want de woorden die ter ghearticuleerden tyde zoude moghen hebben gheprofereert – naementlick dat d’heeschereghe aen vele zoude vriendschap ghedaen hebben – en besluiten in hun zelven gheen lasterynghe maer te contrarie deught – als es t’doen van vreindschap an eenen anderen

Zonder dat daer vut es treckelick d'illatie die d'heeschereghe maeckt – midts de voorseide woorden in hunnen enckelen zin – zulckx niet en behelsen

Ontkennende dat d'heeschereghe daerdeure es vercort in ahere naeme ende faeme – maer es de zelve gheblevne in haer wesen.

Mirswelcken concluderende den verwerder – tendert ten fyne dheeschereghe benefes den medeghevoughden verclaert werden niet ontfanghelcick – protesterende nietmin van s'heeschereghes laste te vervolghen reparatie vande injurieuse ende defamatoire conclusien s'verweerders laste ten ongelycke ghenomen – daer ende zoo hy te raede wierdt – heeschende costen

14 november 1643 – De Recollecten – SAP 127B – Nummer 50

Pieter Masseau als stiefvader van Jan Mazeman – voogd vande weezekynde Mattheus Mazeman – rescreberende opde requeste van dheer Jan Folcque – syndicq van de eerweerde Patres Recollecten – zeght voor myne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Dat d'heescher obsteert exceptie litis finitre zoo dat de juge van alhier ghedaen hebbende zyn officie de zelve niet en can renuncieren

Nemaer hadde d'heescher hem ande heescher moeten adresseren an de juge superieur twelcke niet ghedaen zynde – heeft de voorgaende sententie macht van ghewysde

Onwaerachtich zynde dat de verwerder zouden ordre ghegeven hebben de ... gulden daerin dheescher ghecondemneert is te betaelen an wylen Pieter Diedeman

Nemaer alzoo dheescher in faulte is ghebleven van dezelve betalynghe te doen ende dat de voorseide weeze mette voorseide pennynghen gheen voornoemde proffyt conde doen als dannof in rente te trecken ten advenante van de penningh xvj – heeft duer den voorseide zelve intrest doen betaelen tot ende metten jaere 1637 – de voorseide weeze tzydert te capital ende den voornoemde Masseau t'crois te buuten staen

....

Onleesbaar

22 november 1643 – Cathelyne van de Zande heeft vleselijke conversatie – SAP 127 B – nummr 54

Andwoorde omme **Cathelyne Sandis** - verweereghe contra den bailliu heescher – camer

Voor myne edele heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Cathelyne vande Zande van Poperynghe - verweereghe in criminele recivide fornicatie ghedaecht van weghe den baillu causa officij – heescher

Omme inde selve zaeke te commen dienen van responsyven onder eedt de calumia – seght onghhouden te wesen te doene eedt de calumnia daer zy es ghedacht criminele als boven –

volghende de ghemeene ende gheapprobeerde opinie vande gheleerde –

daeromme by faulte van ander rpreuve ende midts sverweerders negatyfve –

versouckt dheescher versteken thebben van preuve ende gheabsolveert te zyne met heesch van costen – protesterende etc

Jan Baptist Costenoble - 1643

borg hommelhof op de Werf

Uit het extract van proceduren – dat ook in het bundeltje zit – blijkt dat Catheryne van Zande eerst een kind heeft g gehad met Augustin Jacobssone – en dan – zich nietjehghenstaende andermael vervoordert heeft vleesschelycke conversatie met hem te nemen

5 december 1643 – SAP 398

Jacques Diedeman filius Pieters - & Catheryne filia d'heer Jaecques Tant - zyne huusvrauwe nemen een lening op bij meester Joos Cheyns

7 december 1643 – Verkoop van de Treur Niet – Halmen

Jan de Mey filius jan ende Wilemyne Wyckaert zynne huusvrauwe, onterfden hemlieden en de erfden Jacques Floor filius Jan, Present ende accepteerende in een huus, wesende heberghe **ghenaempt Den Truerniet** mette erfve daeronder ende achter ligghende mette groene ende drooghe catheele daerop staende, scheure ende stallyngen, appendentien ende dependantien van dyre, commende metten voorhoofde op d Yperstraete – van achter jehghens de Bruggestraet ende van oosten de kinderen Michiel de Visch, omme te godspenninck ix schele, lyfcoop xij pond, te hoofcleede xlvij pond ende voor svercoopers kynderen xxxvj pond ende van principale coop de somme van hondert vyfenvfytich ponden grooten vlaems, te betaelen xliij pond grooten vlaems aen Lauwers vn Lynde, xvij pond vij schellinghen grooten vlaems aen de aman deser stede, tot voldoenynghe van zeker acten onder hen rustende, acht ponden grooten vlaems aende officier vande colfve over ghelicke actien – aen Jaecques vande Wynckele twaelf ponden parisis ende aen Jacob Melis vyrflich ponden parisis, wesende voorts in deductie vande zelve coop tcapitael ende een jaer verloop van een rente van vyf ponden grooten vlaems by jaere – de penninck xvj – ten proffyte vande voornoemde Melis verschenen tzelve jaer inde oustmaendt laetstleden, loopende van daer voorts ten laste vande cooper,

verkennende ende belydende den zelven cooper, tvercochte huus ende herberghe met alle zyn toebehoorten, hier booven aende vercoopers geheurt thebben, voor een termyn van zes naervolghende jaeren, dannof teerste vallen zal te baemisse 1644 voor de somme van neghen ponden grooten vlaems by jaere
Actum ut supra

12 december 1643 - SAP 398 - Folio 297

Christiaen de Landtsheere en Jaquemyne Boudens zyn huusvrauwe

nemen een lening op bij Andries Masselis -

14 december 1643

Jan Leys en Isabeau Desbarlieu nemen een lening op bij Christiaen Maes

14 december 1643 - SAP 398 - Folio 298

Pieter Keerne - wedewaere - neemt een lening op bij Guillaume Floor borg in de Oosthoek - zayland ghe-naemt de Spaepeweede met

een eslteken

22 december 1643 – De wet kan hun gat krauwen – SAP 127B – Nummer 49 – Processen

Actum den 22 december – present t'college vande wet

Ten selven daghe es ghecompareert meester Jan Maseman – procureur d'office – te kennen gevende dat soo hy vuyt de schepencamer was - commende van sekere comparitie – heeft gheencontreert Jan Buyck – den welcken hem zeyde dat hy was ontbooden in de schepencamer – daerby vougende dat de wet beter soude doen **van te moyen met hun gadt te krauwen** – waeromden comparant segghende dat hy als procureur d'office was protesterende – vraeghde wat hy seyde ende wederkennende heeft den voornoomde Maeseman met syn handt een slagh ghegeven – dat den hoot afviel ende alsoo alle tselve niet en es lydende sonder condigne punitie – soo ist dat den bailliu versouckt prinse de corps tot laste vande selve Buyck de wet op alles hebbende ghelet consenteert het versouck vande bailliu ende consenteert prinse de corps tot laste van de selve Buyck om tsynen laste gheprocedeert te worden naer behooren
actum 22 december 1643

24 december 1643 - Vleselijke conversatie - SAP 127B - Nummer 53

Ghedient den xvj 9bris 1643

voor myen heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe
Heesch ende calaingne omme den bailliu der selve stede - causa officij heescher -
jeghens **Cornelie filia Frans de Quidt** verweereghe

dheescher stelt in faicte dat de verweereghe wezende jonghe dochter - haer zoo werre
vervoordert ende vergheten heeft als vleeschelicke conversatie thebben met **Pieter Capelle** -
wesende ghehuwet man ende also met hem te leven in adulterie -
boven dat den zelve oock haeren compere¹² was - zulcx dat zy verweereghe byden
voornoemde Capelle ghewonnen ende ghebaerst heeft een kyndt -
Ende alsoo tzelven iet lydelyck en es zonder condigne punitie - anderen ter terreur ende
exemple soo ist dat dheescher sverweereghes laste es dienende van desen heesch
Tendeerende daerby ten fyne dat de voorseide verweereghe ter cause van tvoorschreven
adulterie ghecondempneert wert in alsulcke boete peyne ende amende tzy civile ofte criminele
zoo den juge naer dexistentie van de zaeke in rechte ende justitie bevynen zal te behooren
metgaders inde costen vande processe ter tauxatie

Cornelie bekent de feiten

xxiiij xbris 1643

De wet op alles ghelet condemneert den verweereghe godt ende justitie vergevenisse te
bidden inde wetcamere deser stede op beede haere knyen met interdictie van sulcx noch te
doene op arbitraire ende voorder correctie ende voorts ten prouffyte vande heere inde boete
van xviiiij pond parisic ende inde costen ter tauxatie

Actum xxiiij xbris 1643

29 december 1643 – Ommestellinge – SAP 469 – Resoluties

Opden xxix decembris 1643 ter vergaderinghe van **sire Robert Lhoste**, religieus van abdie
van Ste. Bertins, vutten name van de heere, burghmeesters, schepenen, raeden ende notable
Gheraemt,

gheresolveert ende goedt ghevonden tot laste vande ghemeene op ende inzetene desser
stede ende jurisdictie metgaders bedryfvers van landen onder de zelve resorterende te
tauxeren eene enckel ommestellynghe omme mette portee van diere te betaelen ende
volstinghen de beden ayden subsidien ordinaire ende extraordinaire an zyne majesteit
gheaccordeert, metgaders ande costen ende lasten de steede ogpehecommen ende noch
daghelicx incumberende de zele te doene by tcolelgie vande wet.

Eodem

Op het te kennen gheven by de wet, ende raeden, als dat zy tot welvaert ende gheryfve van
tghemeente gheintentioneert zyn te amecken de vaert deser stede naviable swyneters, zomers
ende daerop ghehad t'advuys van twee ingenarissen, de zelve raeden vynden gheradich, vorts
te gaene met het gheconciert werck.

¹² Compère - peetoom

1643 – Jan Joigneau en zijn sexduuveltje, moordenaar -

(Info - Oscar Fiers – map F30)

Omme dieswille dat **Jan Joigneau**, soone Jans, alhier hebbende ghevanghen gheweest, gebooren van Poigny by Chartres, in Vranckerycke, soo hy heeft gheseyt, hem soo verre hadde vergeten van jehens de geboden Gods ende de geestelycke ende wereldlycke rechten, hem te begeven tot een boos ende abominabel leven ende alsoo hy te Noisan-Le-Roy, in Vranckerycke, was leerende het schoemaecken, hebbende aldaer gheweest den tydt van twee jaeren, soo heeft hy hem begheven van an te nemen ende aenveerden **eenen duuvel familier**, denwelcken hy by hem heeft ghehouden den tydt van twee jaeren, welcken duuvel, soo hy seght, hem was verschijnende in een swart katjen, 't welke was in eene glaerse kas ende daegheyckx was ghevende eenigh broot om 't eeten. Welcke voornoemde duuvel hy seght aenveert te hebben, ten einde van 't zynen begheerte te moghen ghecrighen alle sulcke vrouwspersoonen als hy soude willen hebben, hebbende onder andere, soo hy seght ghebrocht tot den val, twee dochters, d'eene tot Noisan-Le-Roy voornoemt ende d'andere in Italiën. Welcken familier hy heeft ghehadt van seecker vrouwe, gheuoemt Margriete dewelcke, soo hy seide, was eene tooveresse. Ende hem daermede niet te vreden houdende van sulck quaed leven gheleeft te hebben, gaende van het eene quaet tot het andere, soo heeft hy hem gaen begheven van vaghebonde, lantlooper ende bedelaer te worden, hebbende alsoo ghegaen naer diversche quartieren als Roomen, Lorette, Napels, Calabriën, Savoyen, Piemont ende menichte ander landen, niet sonder suspicie van aldaer diversche moorden te hebben ghecommitteerd ende onder andere, wesende in Piemont, heeft hij aldaer vermoort ende doodt gheschoten, met eene pistoole, op

's heerens wegghen, seckeren jonckman, van welcken soo hy seght, alleenlyck heeft gheprofytteert eene quaede rapiere.

Ende hem daermede niet verghenoughende -, maer voortgaende in een boos ende onmenschelick leven, - soo heeft hy becommen in 't land van Savoyen ende rencontreerende seckere vrouwspersoone, heeft deselve wille vercrachten ende alle ghewelt daertoe ghedaen, nemaer niet connende uytwercken 't quaet ende abominabel voornemen, overmits de resistencie dewelcke voorseyde vrouwe dede, soo heeft hy deselve in claeren daghe, up het velt, anden voet van eenen Bergh, met eene rapiere doorstoocken ende vermoort, ende daermee noch niet te vreden synde, commende naer de quartier van Orleans, soo heeft hy, vindende in sijnen wegh sekeren jonckman, hem met zijne rapiere doorstecken ende vermoort, ende voorts, commende in het land van Langhedocq, soo heeft hy daer oock, in vollen dagh ende up conincklycke straete, gheassanineert ende vermoort met eene rapiere, seeckeren jonckman

ende daelende naer de quartier van Nederlandt, passeerende omtrent de stadt van Lefere, in Vranckerycke, soo heeft hy daer vermoort oock met eene rapiere, seeckeren manspersoon, van den welcken zoo hy seght enckel heeft gheprofytteert den hoedt.

Ende hem daermede noch niet vernoughende ende vallende in het uytterste quaedt, soo heeft hy by Monstreuil, hedent omtrent de drie jaeren, Godt verloochend ende afgewesen sijnen kerstendom ende vormsel **ende voorts zijne siele ende lichaem ghegeheven aen den duivel** ende oversulckx teenemael aen hem overghegeven.

Ende van daer commende naer Vlaenderen, soo heeft hy erghens gaen nemen eenichte doodbeenderen, waermede hy es bevonden gheweest ten daeghe van 't gevanck, welke doodtbeenderen hy seght te ghebruicken omme schatten ende tresoren te vindene. Met welcken abominabele faicten hy niet verghenoughende, soo is hy in Vlaenderne commen bedelen, met cricken springhende, singierende (*gebarende*) niet te connen gaen, daer dat nochtans de contrarie was blijckende, overmits hy seer wel con gaen sonder cricken, al ist nochtans dat hem waeren mankerende eenigte teen an zijne voeten.

Ende up den **20ste deser loopende maend februari 1643** comende van Abeele naer Poperinghe, up den grooten heirweg, ende alsoo hy van verre sagh commen Meestere Jan Makeblyde, meenende dat het was eenen rycken coopman, op hope van hem te spolieren, soo heeft hy als een hypocriet, ghenomen een crucifix in de handen ende singierende te weesen eenen crepelen bedelaer, opdat hy van u niet en soude misfieeren, nocte mistrouwen, ende den selven Maeckeblyde by u synde ghecommen, soo hebt gy verradderlyck hem gheslaeghen ende ghegeheven een slach met uwe kleinste crick up het hooft, waerdoor hy ghevallen is ter aerde ende ghy syt den voornoemde Maeckeblyde up het lyf ghevallen ende t'saemen worstelende, hebt ghegeheven diversche slaeghen metten appel urwer rapiere ende t'eene ooghe gheplettert dat die up de kaeken was uytpulende, een halfven vuust hooghe.

Ende daermede noch niet te vreden zynde, soo hebt gy met een mes, wesende een luyckercken, hanghende aen een leeren snoer, hem de keele afghesneden ende den halfven hals, boven een en twintich andere steecken ende slaeghen, soo in ooghen, lippen, keele, aensicht ende borst ende uwe vreedtheyt daermede noch niet voldaan synde, hebt alsdan het doode lichaem ghestecken met de voeten om te weten of het doodt was ende nemende den hoedt van den overleden hebt gy den selven ghestelt op een heuvelcken aerde by het doode lichaem segghende: 'Qui va là'

ende alsoo sekeren passant ghepoocht hadde den selven moort te beletten ende u hadde ghegeheven eenighe slaeghen met het platte van syne rapiere, hebt gy tot hem gheseyt: 'Passe ton chemin, bourgre' menascherende van hem oock sooveel te doen, ghelyck gy waert doende aen selven Maeckelbyde.

Ende gaen sittende up een heuvelcken van aerde, hebt gy daer ghetelt het ghelt dat gy van Maeckeblyde ghestolen hadt ende bevonden dat er waeren thien schellinghen, ende als dan opstaende hebt gy ghenomen 's overledens rapiere ende met uw ckricken onder uwe armen, syt al spelende met de selve rapiere, vertrocken tot dat ghy corts daernaer vervolght hebt gheweest van eenighe lantslieden die u hebben ghevanghen ghenomen, jehghens dewelcke ghy groote resistencie hebt ghedaen ende met selve rapiere hebt ghevochten ende ghepooght de selve lantslieden te grieve, maeckende met de selve diversche cruysen in de aerde, segghende 'abtennutie' ende sweerende als een mensche beseten van den duuvel, hebt gheseyt dat den eersten die daerover soude comen, dootd soude blyven.

Alle welcke saecken ende abominabele faicten, den jage synde suffisantelyck ghebleken, soo by uwe eigene confessie als de wettelycke informatie diesaengaende 't uwen laste ghehouden, **SOO IS HET** dat burghmeester ende schepenen voornoemt, ter maninghe van den heer Amman, in de absentie van den heere bailliu deser stede, hunnen wettelycken maenheere – in exempel ende terreur van andere, recht doende, Jan Joigneau, emmers syn lichaem ghecondemneert hebben, soo sy condemneeren mits desen, ghelevert te worden in handen van officier crimineel ende gheslept te worden op een hurde uyt de vanghenisse, met de ckricke ende mes aen den hals, om ghebracht te worden op het schavot op de groote mart deser stede, voor welck schavot worden verbrandt de dootsbeenen die over u ghevonden syn gheweest, met veele andere dinghen dienende tot stelen, stroopen ende moorden. Mitsgaeders op welck schavot gheradbraeckt te worden ende ghenepen met gloeiende tanghen ses brocken vleesch uyt uw lichaem, te weten drie van elcke syde ende naerdien een slach op uw hoofd met de ckricke waarmede ghy den selven Maeckeblyde ter aerden hebt ghevelt ende daernaer de keele afghesneden met het mes daarmede ghy den aflyvighen hebt vermoort, metsgaders uw hoofd van uw lichaem te worden gheweert door den selven officier omme ghestelt te worden op een staecke ter plaetse dat ghy den voorseyden Maeckeblyde soo onmenschelyck hebt vermoort, up welcke staecke het selve mes ende ckricken sullen worden ghehanghen, ende uw lichaem gheleyt op een radt, ter ordinaire plaetse particulaire. Condemneeren u voorts in costen ende misen van justicie, ter tauxatie van wet, met de confiscatie van uwe goederen, voor soo veele die confiscabel syn.